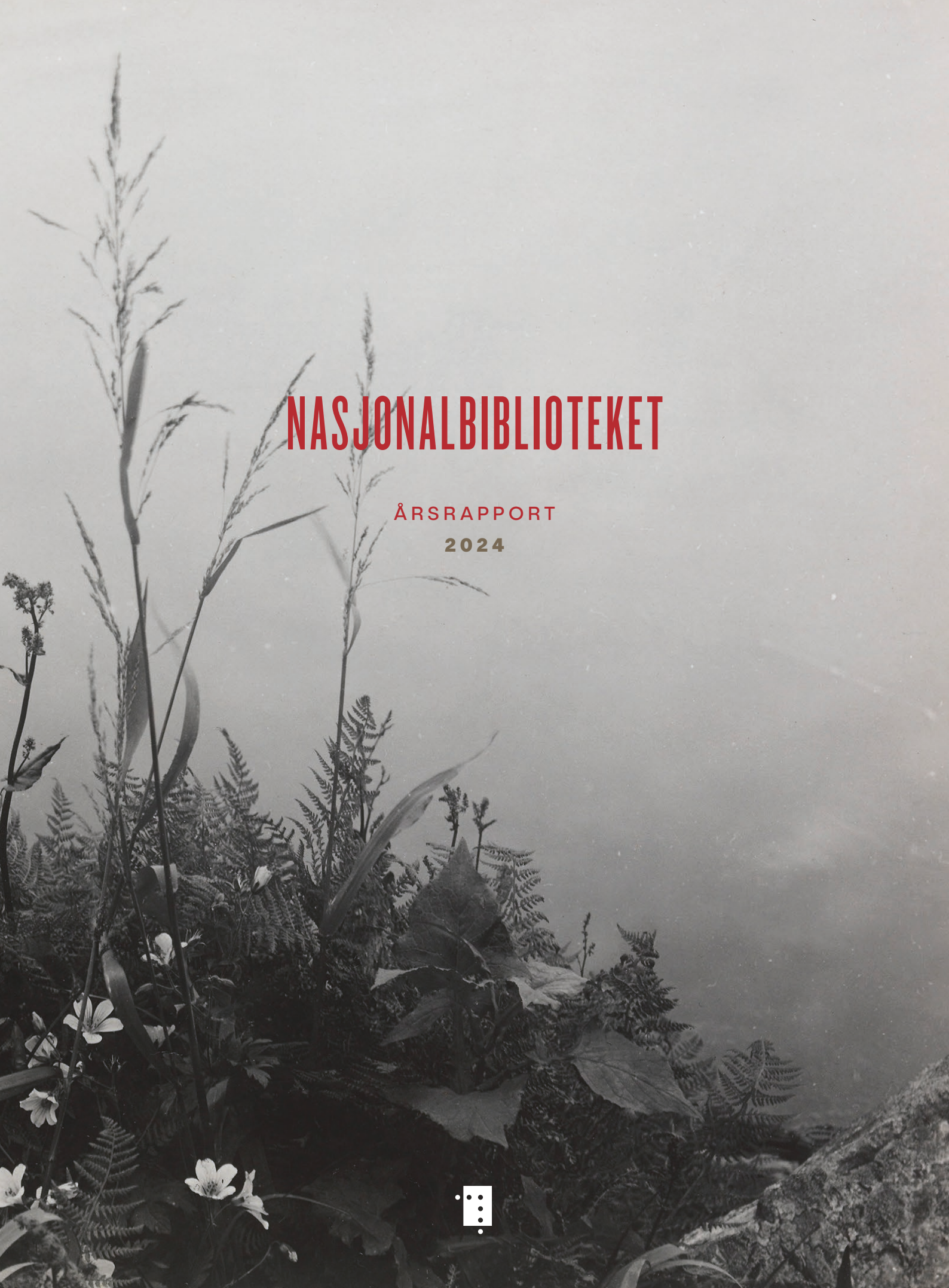

NASJONALBIBLIOTEKET

ÅRSRAPPORT

2024

NASJONALBIBLIOTEKET

ÅRSRAPPORT
2024

Fra fotoboken *Peter Wessel Zapffe – åpninger i landskapet*.
Foto: Peter Wessel Zapffe / Nasjonalbiblioteket.

Innhold

Del I	Leders beretning	5
Del II	Introduksjon til virksomheten og hovedtall	9
Del III	Aktiviteter og resultater i 2024	15
Del IV	Styring og kontroll i virksomheten	39
Del V	Vurdering av framtidsutsikter	47
Del VI	Årsregnskap	49

DEL I

LEDERS BERETNING

EN SAMLING FRA MIDDELALDEREN
TIL KUNSTIG INTELLIGENS

Denne årsmeldinga forteller en historie om et Nasjonalbibliotek som i 2024 har jobbet intenst med den aller eldste og den aller nyeste delen av samlinga vår. Gjennom Landslovjubileet og forsknings- og formidlingsprosjektet «De norske middelalderlovene» har vi nådd ut med både ny forskning og populær formidling til over 1,6 millioner mennesker. Det er en rekord det blir vanskelig å tangere. Dette er den foreløpige krona på verket i et langsiktig arbeid med å gjøre de eldste skriftlige kildene til vår felles historie tilgjengelige for folk i Norge.

Samtidig har Nasjonalbiblioteket sammen med Universitetet i Oslo, NorwAI ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og Sigma2 i 2024 gjennomført et helt unikt prosjekt i det man kan kalle den spisse enden av samtidas teknologiutvikling, nemlig kunstig intelligens og generative språkmodeller. På oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet og regjeringen trente vi, i prosjektet som fikk navnet Mímir, 17 ulike generative modeller for å undersøke hvilken betydning norsk rettighetsbelagt materiale har for ytelsen i slike modeller. Prosjektet danner grunnlaget for et pågående arbeid med å lage en kompensasjonsordning som gjør det mulig å trene og dele slike modeller. Disse norske modellene skal sikre at norsk språk, bokmål,

”

«**Nasjonalbiblioteket [legger] grunnlaget for at historien kan være grunnfjellet i framtid¹as kunstige og naturlige intelligens.**»

nynorsk og samisk, og kunnskap om Norge og norske forhold, er representert i de digitale tjenestene vi bruker i hverdagen.

Middelalderen og kunstig intelligens, landslov og Mímir, var tilsynelatende ytterpunkter i norsk offentlig ordskifte i 2024, og i Nasjonalbibliotekets virke, men de har noe til felles. De bygger alle på Nasjonalbibliotekets samling. Denne samlinga skal romme alt som er publisert for en norsk offentlighet, fra de eldste manuskriptene med sagaer, salmer og lover, til dagens nettaviser og sosiale medier – og det er en samling som vokser sakte, men sikkert år for år.

Det er denne samlinga, og Nasjonalbibliotekets evne til å bygge den, som skaper grunnlaget for alt som gjøres, og samlinga endrer seg ettersom den publiserte offentligheten endrer seg. De siste åra har Nasjonalbiblioteket endra både måten å ta imot pliktavlevert materiale på, og hvordan vi produserer metadata til samlinga. Gradvis går utviklinga fra å være en primært fysisk prosess til å bli primært digital.

I 2024 mottok vi 6000 bøker digitalt, over halvparten av alle som blei gitt ut, vi mottok alle norske aviser digitalt, alle NRKs sendinger, all musikk og film og en rekke tidsskrift og andre publikasjoner. Gjennom ulike former for innhøsting bygger vi et nettarkiv som speiler det norske domenet på internett, og vi utvikler metoder for å gi

tilgang til også dette materialet. Bøker og tidsskrift, journaler og annen periodika som ikke leveres digitalt, blir digitalisert i det voksende produksjonsanlegget i Mo i Rana. På den måten sikrer vi ettertida tilgang til både det fysiske materialet og en digital tvilling i Nettbiblioteket.

Men arbeidet med å bygge samlinga handler ikke bare om de nyeste utgivelsene, det som pliktavleveres. Det handler også om å tette hullene i det historiske materialet, enten det dreier seg om viktige manuskripter som ikke har vært i Norge siden middelalderen, som dem vi stilte ut i utstillinga *Med lova i hand*, eller det dreier seg om norvegica, norsk materiale gitt ut i utlandet, eller digitalt materiale vi ennå ikke har klart å lage gode systemet for, som dataspill, podkaster og sosiale medier. Den store maskinen som Nasjonalbibliotekets nesten 600 medarbeidere og enorme anlegg i Oslo og Rana til sammen utgjør, jobber hele tida med å tette hullene i samlinga, og gjør stadig mer av den tilgjengelig på skiftende teknologier.

Arbeidet med kunstig intelligens og språkmodeller er bare mulig fordi denne samlinga finnes, fordi så mye av den allerede er digitalisert og fordi den er det vil kaller kunnskapsorganisert, det vil si at det finnes metadata og beskrivelser av den som også kan oversettes til maskinspråk. Det har til sammen danna grunnlaget for at Nasjonalbiblioteket lenge har hatt i oppdrag å sikre at maskinene forstår norsk, og at vi har eksperimentert med å trene språkmodeller og å anvende KI på samlinga før ChatGPT.

I løpet av de siste åra med KI-arbeid har vi skapt en ny manifestasjon av samlinga vår, som treningsdata for kunstig intelligens. Dette er virkelig en tredje måte å se samlinga på, annerledes enn den fysiske vi lagrer i fjellhallene, men også vesensforskjellig fra den digitale representasjonen slik den finnes i Nettbiblioteket.

I framtida kan det fort komme til å vise seg at denne tredje manifestasjonen av vår felles hukommelse, tilrettelagt for maskiner som kommuniserer med mennesker, vil være den aller viktigste når norsk språk, norsk kunnskap og norsk historie skal tas vare på og formidles til kommende generasjoner.

Men det er ikke bare Nasjonalbiblioteket som bærer landets hukommelse. Arkivverket er Nasjonalbibliotekets søsterorganisasjon, og sammen med disse store institusjonene, er det hundrevis av arkiv og museer som har lyd, bilder, film og papir som bærer sin del av historien med seg. Disse digitaliseres òg for fullt i Rana nå. Det skaper tilgang til kulturarven, gir grunnlag for formidling i hele landet, og det skaper også muligheten for at denne delen av historien vår kan forstås og formidles av maskiner i framtida. På denne måten legger Nasjonalbiblioteket grunnlaget for at historien kan være grunnfjellet i framtid¹as kunstige og naturlige intelligens. Gjennom å bygge samling.

Oslo, 15.03.2025

Aslak Sira Myhre
NASJONALBIBLIOTEKAR, NASJONALBIBLIOTEKET

DEL II

INTRODUKSJON TIL
VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

Mandatet til Nasjonalbiblioteket er forankret i lov om pliktavlevering. Nasjonalbiblioteket leverer infrastruktur og tjenester for norske bibliotek på område som bibliografiske standarder og nasjonalbibliografier. Virksomheten er utviklingsorgan for biblioteksektoren. Gjennom tjenesten TIbi tilbyr det tilrettelagt litteratur til de som har vansker med å lese tekst. Det er depotbibliotek for hele landet og tilbyr digitale innholdstjenester og ett felles biblioteksøk i og for alle norske bibliotek. I tillegg leverer Nasjonalbiblioteket infrastruktur for norsk forskning og er selv forskningsinstitusjon. Nasjonalbiblioteket er øg leverandør av en norsk språkbank til bruk i forskning og næringsvirksomhet. Nasjonalbiblioteket har også ansvar for å digitalisere all dokumentbasert kulturarv fra norske bibliotek og museum.

”

«Nasjonalbiblioteket er et av verdens mest ambisiøse og moderne nasjonalbibliotek, og har en bred oppgaveportefølje.»

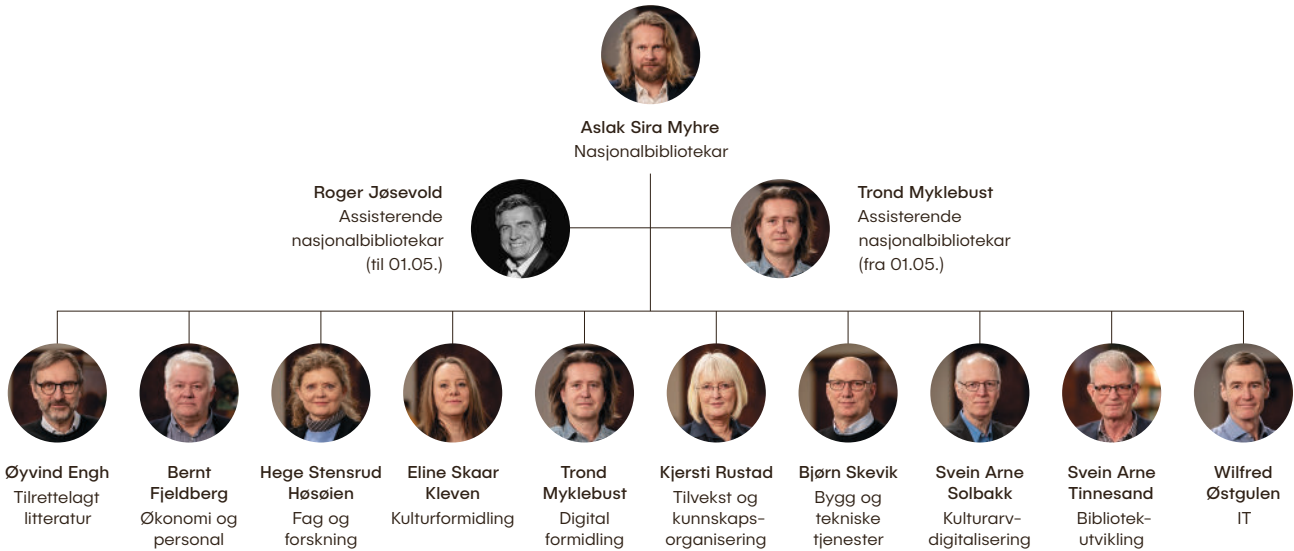
Nasjonalbibliotekets strategi

SAMFUNNSBIDRAGET TIL NASJONALBIBLIOTEKET

	→	→	→	→
Innsatsfaktorer og rammevilkår	Aktiviteter	Produkter og tjenester	Brukereffekter	Samfunnseffekter
• 845 millioner kroner • pliktavleveringslova • bibliotekloven • åndsverkloven	• mottak av pliktavlevert og annet materiale • kunnskapsorganisering • digitalisering • bevaring • tilgjengeliggjøring av materialet • formidling • forskning og utvikling (FoU) • avklaring av rettigheter • tjenesteutvikling • kunnskapsutvikling • forvaltning av tilskudd • produksjon og tilgjengeliggjøring av tilrettelagt litteratur	• nettbaserte bibliotekttjenester for alle medietyper • bibliotekttjenester for grupper med tilretteleggingsbehov • Språkkorpus og språkmodeller til bruk i utvikling av KI-baserte tjenester • nasjonalmultigrafier • metadata og andre gjenfinningsverktøy • depotbibliotek • infrastruktur for forskning • referansetjenester, rådgivning og kompetansedeling • sikker langtidsbevaring av norsk kulturarv • digital infrastruktur for norske bibliotek	• gir alle enkel tilgang til kulturarven • lar forskere, studenter og andre fagfolk finne og bruke kunnskaps-, språk- og kulturhistorien • gir sterkere tilknytning til historien • gir bedre bibliotekttjenester for hele befolkningen	• skaper identitet og tilknytning • bidrar til kunnskap, interesse og bevissthet om norsk kultur-, kunnskaps- og språkav • styrker norsk offentlighet og utvikler fellesarenaer for debatt • gir alle enkel tilgang til norsk publiseringshistorie og kulturarv

Voksruller med innspillinger av revyartisten Adolf Østbye.
Foto: Gorm K. Gaare / Nasjonalbiblioteket.

ORGANISASJON

ØKONOMI OG RESSURSBRUK

Nasjonalbiblioteket er et bruttofinansiert forvaltningsorgan under Kulturdepartementet. Nasjonalbibliotekets

budsjettramme til ordinær drift var på 762,3 millioner kroner i 2024 eksklusive overføringer fra året før.

NØKKELTALL FRA ÅRSREGNSKAPET

	2022	2023	2024
Årsverk	484	483	482
Tildeling post 01–99 Tall eksklusive overføringer fra året før, post 80 og inntekter. Mill.kr	723,8	744,4	845,0
Utnyttelsesgrad post 01–99 i %	97,1	98,3	97,1 %
Lønnsandel i % av tildeling	53,6	54,4	54,3 %
Husleie i % av tildeling post 01 uten overføringer fra året før		29,6 %	27,0 %
Lønnsutgifter per årsverk	735 264	823 896	872 968
Tildeling post 80	90	98,3	102,8

STRATEGI FOR NASJONALBIBLIOTEKET 2024–2029

Samfunnsoppdrag og visjon

Nasjonalbiblioteket gir folk i Norge tilgang til vår felles kunnskaps- og kulturhistorie. Gjennom å ta vare på, digitalisere og formidle alt som er publisert for offentligheten, er Nasjonalbiblioteket den viktigste kilden til kunnskap om Norge og norske forhold. Denne tilgangen til kulturarven gir et unikt grunnlag for opplevelse, kunnskap og forskning. Tilgangen er vesentlig for demokrati og et opplyst offentlig ordskifte, og den er et grunnlag for identitet og forståelse av historie. Et av Nasjonalbibliotekets viktigste mål er at flest mulig kjenner til og bruker vår felles kunnskaps- og kulturhistorie.

Nasjonalbiblioteket er et av verdens mest ambisiøse og moderne nasjonalbibliotek, og har en bred oppgaveportefølje. Blant annet har Nasjonalbiblioteket ansvaret for nasjonal bibliotekinfrastruktur og en del sentrale nasjonale bibliotektilbud. Denne strategien skal ikke gi en uttømmende beskrivelse av alle Nasjonalbibliotekets oppgaver og alle felt vi virker på, men peke ut seks hovedområder for strategisk utvikling i perioden.

Hovedmål og –satsinger i strategiperioden

1. Nettbiblioteket er den viktigste inngangen til Nasjonalbibliotekets samling både for forskning og dokumentasjon, og for publikum. Digitaliseringen av Nasjonalbibliotekets samling har, sammen med avtaler med rettighetshavere om tilgang til materialet, gjort det norske nettbiblioteket unikt i verdenssammenheng. Nasjonalbiblioteket skal befeste Nettbibliotekets posisjon gjennom å

a) videreføre programmet for digitalisering av den analoge samlingen

- b) utvide tilgangen gjennom rettighetsklarering og samarbeid med rettighetshavere
- c) gjøre tilbudet kjent for nye grupper av befolkningen
- d) utvikle nye tjenester i takt med det voksende digitale arkivet og gjennom bruk av nye digitale verktøy

2. Formidling av norsk historie og kulturarv er en økende del av Nasjonalbibliotekets oppgave. Den store jobben som gjøres med pliktavlevering, kunnskapsorganisering og digitalisering kommer folk til gode gjennom denne formidlingen. Nasjonalbiblioteket skal øke kunnskapen om norsk historie, samfunn og kulturarv gjennom å

- a) styrke det aktive formidlingsarbeidet og søke mot flater og kanaler som når bredt ut til folk i hele Norge
- b) være en av de viktigste møteplassene for kunnskap om og formidling av norsk kulturhistorie
- c) bruke formidlingsarbeidet til å sette søkelys på aktuelle temaer og personer, et arbeid som knytter seg både til jubileer og kjente hendelser, men som også skal bidra til å få fram nye, ukjente eller marginaliserte deler av historien

3. Nasjonalbiblioteket er en forskningsinstitusjon som legger til rette for og driver forskning på egen samling. Nasjonalbibliotekets samling og kompetanse er sentrale i utviklingen av norsk språkteknologi og forskningsinfrastruktur. Utviklingen innenfor kunstig intelligens og maskinlæring har gjort behovet for norsk språk og innhold til utvikling og trening av denne typen teknologi stadig viktigere. Nasjonalbiblioteket skal i perioden særlig styrke arbeidet med å

a) videreutvikle Nasjonalbiblioteket som forskingsinstitusjon og forvaltningsinstitutt i tråd med Nasjonalbibliotekets samfunnsoppdrag

- b) videreutvikle Nasjonalbiblioteket som infrastruktur for norsk forskning gjennom samarbeid med relevante aktører
- c) produsere og tilby grunnlagsmateriale til bruk i språkteknologi, maskinlæring og kunstig intelligens

4. Nasjonalbiblioteket fikk i 2020 i oppdrag å digitalisere hele den norske dokumentbaserte kulturarven. Samtidig ble samarbeidet og samhandlingen mellom Arkivverket og Nasjonalbiblioteket knyttet til digitalisering og lagring av fysisk materiale styrket. Nasjonalbiblioteket skal i perioden utvikle seg som institusjon for digitalisering og bevaring av materiale fra hele ABM-sektoren i Norge gjennom å

- a) behandle audiovisuelle samlinger i kulturarvsektoren og Nasjonalbibliotekets egen samling som én samling i prioriteringen av digitalisering
- b) utvikle fleksibilitet i organisasjonen som gjør det mulig å prioritere ressurser og folk mellom ulike digitaliseringsoppgaver
- c) samarbeide med kulturarvinstitusjonene for å sikre effektive arbeidsprosesser

5. Digitaliseringen av bibliotek og bibliotektenester gjør nasjonal infrastruktur mulig og nødvendig på stadig flere områder. Samtidig har Nasjonalbiblioteket også fått ansvaret for nasjonale tjenester for flerspråklig og tilrettelagt litteratur. Nasjonalbiblioteket skal styrke det nasjonale bibliotektilbudet gjennom å

- a) utvikle og drive nasjonal infrastruktur for metadata, fjernlån og bibliotekfaglig kompetanseheving
- b) sikre at tilbud om og formidling av flerspråklig litteratur og tilrettelagt litteratur integreres best mulig i det øvrige bibliotektilbudet i sektoren
- c) videreutvikle tilbudet til personer som på grunn av en funksjonsnedsettelse har vansker med å lese trykt tekst

6. Nasjonalbiblioteket skal overvåke egne arbeidsmetoder og arbeidsprosesser for å sikre effektiv ressursutnyttelse. I strategiperioden vil følgende områder bli prioritert:

- a) For hovedarbeidsprosessene i det digitale bibliotektilbudet skal vi utvikle den tverrfaglige teamorganiseringen mellom fagfolk og teknologer med vekt på eierskap, selvstendighet, iterativ utvikling og kontinuerlig forbedring.
- b) På kunnskapsorganiseringsområdet skal vi i dialog med utgivere og andre aktører sikre automatisert metadatafangst og gjenbruk av metadata, og utforske nye metoder for kunnskapsgjenfinning.
- c) I arbeidet med å digitalisere den dokumentbaserte kulturarven skal vi ta i bruk og utvikle teknologi som forenkler og gir effektive produksjonsprosesser.
- d) Vi skal fullføre integrasjonen mellom tidligere NLB og NB med vekt på effektive tjenesteleveranser og ved å prioritere å ta i bruk beste kompetanse og beste praksis.

I tillegg har Nasjonalbiblioteket prinsipper og reguleringer som er retningsgivende for virksomheten. Disse framkommer i lover, reguleringer og styringsdokumenter fra Storting og regjering, men noen trekkes særskilt fram i denne strategiperioden:

- 1.** Nasjonalbiblioteket skal i virke og drift bidra til å oppfylle FNs bærekraftsmål.
- 2.** Nasjonalbiblioteket skal i virke og drift respektere åndsverk og bidra til opprettholdelse av åndsverksrettigheter for utgivere og opphavere.
- 3.** Nasjonalbiblioteket skal i virke og drift søke å reflektere mangfoldet i den norske befolkningen.

DEL III

AKTIVITETER OG RESULTATER I 2024

Landslovsjubileet preget store deler av Nasjonalbiblioteket i året som gikk. Denne laginnsatsen har vist at Nasjonalbiblioteket er i stand til å ta vare på og formidle middelalderens skriftkultur på den måten kulturarven fortjener. Forskning og formidling har bidratt til å etablere et nytt referansepunkt i den norske historiebevisstheten.

Magnus Lagabøtes landslov er Norges første riksdekkende lov og en viktig del av norsk kulturarv. Landslovsjubileet 2024 løftet fram både loven og livet i middelalderen. Som nasjonal koordinator har

Nasjonalbiblioteket stått i spissen for 750-årsjubileet og samarbeidet med Slottet, Stortinget og kulturaktører over hele landet. Gjennom fire hundre arrangementer i hele landet har Landslovsjubileet nådd ut til 1,6 millioner mennesker.

Nasjonalbiblioteket har styrket sin posisjon som forskningsinstitusjon. Et prosjekt verd å trekke fram er Mímir-prosjektet, som har levert ny kunnskap om bruk av materiale som er beskyttet av opphavsrett, i trening av kunstig intelligens. I etterkant av prosjektet har Nasjonalbiblioteket fått i oppgave å etablere en enhet som skal utvikle språkmodeller både for norsk og samisk.

Store mengder materiale blir hvert år digitalisert og bevart i Nasjonalbibliotekets anlegg i Mo i Rana. I høst ble det ferdigstilt nye bygg som skal sikre kapasitet og drift i årene som kommer. Ansatte har fått gode arbeidsforhold og god arbeidsflyt i nytt logistikkcenter, digitaliseringsanlegg og lydlaboratorium.

LANDSLOVJUBILEET 2024

Nasjonalbiblioteket har hatt et særskilt tett samarbeid med Slottet, Stortinget, Høyesterett og Kulturhistorisk museum om Landslovjubileet. Kronprins Haakon erklærte jubileet for offisielt åpnet 31. januar på Slottet i Oslo med utsendinger fra små og store kulturinstitusjoner til stede. Dagen etter åpnet justisminister Emilie Enger Mehl landslovutstillingen på Nasjonalbiblioteket.

KJENNSKAP TIL LANDSLOVEN I BEFOLKNINGEN

- Kjennskapen til Magnus Lagabøtes landslov har økt med over 30 %.
- 1 av 4 fikk med seg at det var landslovjubileum.
- 1 av 5 kjenner til landslovutstillingen på Nasjonalbiblioteket.

Kilde: Landsrepresentativ
befolkningsundersøkelse for
Nasjonalbiblioteket
gjennomført av Norstat i 2024.

- Originalhåndskriftet til Landsloven er tapt, men det finnes flere avskrifter og fragmenter i Nasjonalbibliotekets samling. *Codex Hardenbergianus* er lånt inn fra Det Kongelige Bibliotek i København. Denne rikt illustrerte avskriften fra 1300-tallet sies å være den vakreste kopien av Landsloven. Foto: Gorm K. Gaare / Nasjonalbiblioteket.

Over hele landet har det vært jubileumsutstillinger. Det er gjennomført fire hundre foredrag, samtaler, konserter og andre arrangementer. Rundt tre hundre folkebibliotek mottok plakatkapper og litteraturliste fra Nasjonalbiblioteket og lagde utstillinger på biblioteket.

I august samarbeidet NRK, Stortinget og Nasjonalbiblioteket om en tolv timer lang maratonsending der hele Landsloven ble lest høyt og tematisert på direktesendt TV.

Landslovjubileet i Nasjonalbiblioteket

I Nasjonalbiblioteket har jubileet vært forberedt i flere år gjennom forskning, innlån av bøker og gjenstander og planlegging av formidlingsarbeid, noe som har resultert i

- nye utgaver av Landsloven på bokmål, nynorsk og engelsk

- ↓ I den påkostede praktutgaven har designer Anders Bergesen kombinert et moderne uttrykk med middelalderens visuelle språk, inspirert av 1300-tallets *Codex Hardenbergianus*. Foto: Anders Bergesen / Nasjonalbiblioteket.

70%

av Norges befolkning kjenner
til Nasjonalbiblioteket.

Kilde: Landsrepresentativ befolkningsundersøkelse for Nasjonalbiblioteket gjennomført av Norstat i 2024.

- kildeutgaver av Landsloven og artikkelsamlinger om temaet
- landslovutstilling
- podkasten *Dømt – skjebner fra middelalderen*
- arrangementsprogram på Solli plass i Oslo
- eget skoleprogram for elever i videregående skole

KULTURFORMIDLING

Landslovjubileet sto sentralt i formidlingsarbeidet ved Nasjonalbiblioteket i året som gikk. Gjennom aktiviteter i mange kanaler er Landsloven og Magnus Lagabøtes lov-givning generelt gjort tilgjengelig for et bredt publikum.

Nye utgaver av Magnus Lagabøtes landslov
Nasjonalbiblioteket har sørget for nye oversettelser av Landsloven for første gang på hundre år. Praktutgaven har parallell tekst på norrønt og nynorsk i en vakker og påkostet utforming, mens folkeutgaven er utgitt på bok-mål og henvender seg til et allment publikum. De to utga-vene er solgt i henholdsvis 500 og 2200 eksemplarer.

Nasjonalbiblioteket har også gjort Landsloven tilgjenge-lig på engelsk, utgitt i serien Routledge Medieval Trans-lations.

Med lova i hand – jubileumsutstilling
I februar inntok middelalderen Nasjonalbiblioteket på Solli plass med utstillingen *Med lova i hand. Magnus Lagabøtes landslov, 1274–2024*. Dette er den mest besøkte temporære utstillingen ved Nasjonalbiblioteket noensinne, med 350 omvisninger og 35 000 besøkende.

↓ Landslovutstillingen er designet av London-baserte Nissen Richards Studio. Den vant gull i kategorien «Better futures» ved London Design Awards 2024. Foto: Gorm K. Gaare / Nasjonalbiblioteket.

Viktige bøker fra norsk middelalder ble vist fram – både lovbøker og bøker som forteller om den kulturelle og politiske konteksten som gjorde Landsloven mulig. Utstillingen var i stor grad basert på innlån fra institu-sjoner i Danmark, Sverige og andre europeiske land. Nasjonalbiblioteket har brukt mye ressurser på å sikre, flytte, konservere og stille ut disse gjenstandene.

Podkast
I år fortsatte Nasjonalbiblioteket å nå ut til hele landet gjennom podkast. Det er laget 30 episoder av *Gamle greier*, Nasjonalbibliotekets faste podkast som formidler stoff fra norsk kulturhistorie. *Gamle greier* nådde nær-mere 500 000 lyttere i egne kanaler og er i tillegg til-gjengelig hos NRK. Da NRK P2 sendte serien, var det i snitt 69 000 lyttere per episode.

Dømt – skjebner fra middelalderen er årets nye podkast-satsing. Gjennom åtte episoder samtaler nasjonalbiblio-tekar Aslak Sira Myhre og Nasjonalbibliotekets his-toriker Ole-Albert Rønning Nordby om rettssaker fra

middelalderen og belyser både Landsloven og samfunnet den virket i. Podkasten ble sendt direkte på NRK P2 i pås-ken og nådde i snitt 85 000 lyttere per episode, i tillegg til de 65 500 som lyttet til hver episode i Nasjonalbibliote-kets egne kanaler. *Dømt* er også tilgjengelig i NRKs app.

Skoleformidling
Nasjonalbibliotekets formidling for ungdom nådde ut til 60 % av landets videregående skoler i år. 29 500 elever fra hele landet har deltatt i undervisningsprogrammet. Av disse har 5000 besøkt Solli plass.

I jubileumsåret ble det lagt spesielt vekt på å for-midle Landsloven og dens betydning for utviklingen av en norsk stat til elevene. Formidlingen knyttet til Landslovjubileet nådde 16 000 elever gjennom digitalt skoleprogram og fysiske besøk.

11 000 elever deltok i det digitale skoleprogrammet med innspilte foredrag, 2000 elever besøkte Landslov-utstillingen, og 3000 elever så forestillingen om Magnus

← Aslak Sira Myhre og Ole-Albert Rønning Nordby spiller inn podkast. Foto: Nasjonalbiblioteket.

← Besøk i Kartsenteret er populært blant elever i videregående skole. Foto: Gorm K. Gaare / Nasjonalbiblioteket.

Lagabøtes liv og virke som ble laget særskilt til jubileet. Forestillingen ble vist på Solli plass før den dro på turné til 20 videregående skoler i Innlandet med Den kulturelle skolesekken.

Vandreutstillinger

Som del av den nasjonale formidlingsinnsatsen er det et mål å sende Nasjonalbibliotekets utstillinger rundt i landet slik at flere får glede av dem. I år gikk *Randi Hultin – Bilder fra et liv med jazz* videre fra Romsdalsmuseet i Molde til Ringve Musikkmuseum i Trondheim og sto der ut året. Besøktallet var 17 000. *Dårlig stemning. Lyden av følelser i norsk svartmetall* ble satt opp på Rockheim og skal stå der ut 2025. Ved årsskiftet var besøktallet 10 000.

Credo til Solli plass

For å løfte fram og styrke mat som kulturuttrykk inn gikk Nasjonalbiblioteket i 2024 en avtale med Credo og Heidi Bjerkan om å bygge opp et nytt og selvstendig serverings- og formidlingskonsept.

I september åpnet Nasjonalbibliotekbaren, og Credo overtok samtidig driften av personalkantinen. Begge steder serverer mat forankret i norsk matkultur. Credo er også i gang med å bygge opp et formidlingsprogram om norsk mathistorie.

PUBLIKUMSARRANGEMENTER PÅ SOLLI Plass

Mange av årets arrangementer belyser middelalderhistorien. Nær 15 000 mennesker har deltatt på et arrangement på Nasjonalbiblioteket knyttet til Landsloven, fysisk eller digitalt. Her er et utvalg av arrangementene:

- Mellomalderen på 90 minutt
- Vald og samliv i Landslova
- Spelalarar elsker mellomalderen. Samtale om fantasi, fiksjon og dataspel
- Samisk middelalder. Hva vi vet, og hvorfor vi vet så lite
- Kvinners makt i mellomalderen

Håndverksfestivalen 2024

I september ble Håndverksfestivalen arrangert for tredje år på rad, denne gangen med håndverkstradisjoner fra middelalderen som tema. Også i år kunne folk teste ut en rekke aktiviteter, og festivalen er svært godt besøkt. Dette er en ganske særskilt måte å formidle kulturhistorien på med utgangspunkt i samlingen.

Nasjonalbiblioteket og Credo samarbeidet for første gang om å formidle matkultur. Med konseptet «spisende foredrag» får publikum smaksprøver av maten de hører

↗ Justis- og beredskapsminister Emilie Enger Mehl åpnet Landslovutstillingen. Her sammen med professor i rettshistorie og fagansvarlig for utstillingen Jørn Øyrehaugen Sunde. Foto: Gorm K. Gaare / Nasjonalbiblioteket.

↑ Professor i arkeologi Marianne Vedeler og Credos kokk og kjøkkensjef Heidi Bjerkan i samtale på *Etande foredrag: Brød og smør fra mellomalderen*. Publikum fikk smake på nykinna smør og brød slik det ble bakt i middelalderen. Foto: Gorm K. Gaare / Nasjonalbiblioteket.

← Lea Marie Lund og duojør Hilde Marie Lund hadde duodji-verksted hvor deltakerne fikk prøve seg på å sy i skinn og pynte med kråkesølv og reinpels. En duojør er en håndverker som lager tradisjonelle samiske håndverksprodukter. Foto: Gorm K. Gaare / Nasjonalbiblioteket.

← Kanskje Norges fineste drop-in-verksted, der folk kunne sette seg ned og spikke sin egen grøtskje. Foto: Gorm K. Gaare / Nasjonalbiblioteket.

om i et foredrag, og denne dagen var brød og smør fra middelalderen tema.

NETTBIBLIOTEKET

Det var rundt 5 millioner besøk i Nettbiblioteket på nb.no i år. Dette digitale biblioteket gir brukerne tilgang til alle medietyper i samlingen, bøker, aviser, tidsskrifter, bilder, radio, TV, film, musikk med mer. Mye av det eldre materialet er falt i det fri. I tillegg sikres tilgangen gjennom ulike avtaler med rettighetshavere.

I 2024 kunne folk i Norge åpne opp mot 400 000 bøker som følge av reforhandlingen av Bokhylla-avtalen mellom Kopinor og Nasjonalbiblioteket. Utvidelsen gjør at rundt 180 000 flere utgivelser er tilgjengelige.

Kilde: Landsrepresentativ befolkningsundersøkelse for Nasjonalbiblioteket, gjennomført av Norstat i 2024.

I et prøveprosjekt som har pågått noen år, har Nasjonalbiblioteket tilbudt digital tilgang til pliktavlevert materiale for forsknings- og dokumentasjonsformål. Forleggere og forfatterorganisasjoner har fulgt prosjektet, og det er foretatt flere justeringer av tilgangen underveis. Det ble i år enighet om hvordan ordningen kan gjøres permanent.

FORSKNING

Nasjonalbiblioteket deltok i 20 forskningsprosjekter med ekstern finansiering i år. *Folkeforskning og folkelig forskning* og *Exam – Experiencing American Democracy* startet opp i 2024. I tillegg har Nasjonalbiblioteket fått tildelt midler fra Norges forskningsråd til prosjektet WebData.

WebData (2025–)

Nasjonalbiblioteket har fått tildelt 25 millioner kroner fra Norges forskningsråd for å bygge opp en forskningsinfrastruktur for norske nettsider.

Siden slutten av 1990-tallet har Nasjonalbiblioteket hentet og lagret data fra den norske delen av internett. Lovverket stiller strenge krav til håndtering av personopplysninger i slike arkiver, og materialet har i liten grad vært tilgjengelig. Fordi mye av det offentlige ordskiftet har flyttet over på nettet, har det blitt viktigere å

kunne forske på internettkilder. Slike data er også viktige i arbeidet med kunstig intelligens og store språkmodeller.

Prosjektet starter høsten 2025. Samarbeidspartnere er Norsk Regnesentral, Giellatekno – Senter for samisk språkteknologi (UiT), Language Technology Group – LTG (UiO) og Humit – senter for digital utvikling på HF (UiO).

De norske middelalderlovene (2018–2024)

Bak Landslovjubileet 2024 ligger det et betydelig forskningsarbeid som startet helt tilbake i 2014. Fagfolk fra Nasjonalbiblioteket har vært sentrale i prosessen med å utgi Magnus Lagabøtes lovgivning i nye kildeutgaver som skal danne grunnlaget for videre forskning på Landsloven. Det er også arrangert internasjonale konferanser om temaet.

Prosjektet har brakt fram ny kunnskap om Magnus Lagabøte og hans lovarbeid. Dette har skjedd gjennom kunnskapsutvikling og forskning, ved å delta i

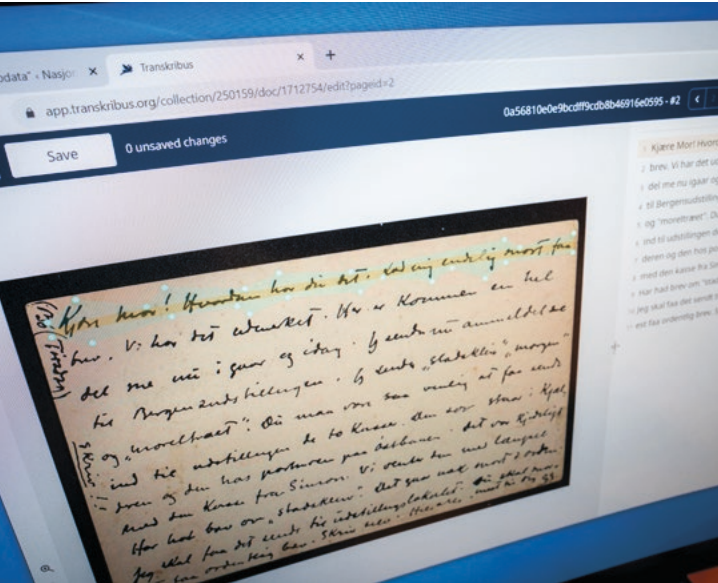
FORSKNINGSPROSJEKTER SOM BLE AVSLUTTET I 2024

- De norske middelalderlovene (2018–2024)
- FoodLessons (2021–2024)
- Feminist Film History (2022–2024)
- Verden på norsk (2023–2024)

forskningssamarbeid og ved å gjøre kildene tilgjengelige for forskning og formidling. De håndskrevne lovbøkene fra middelalderen er gjennomgått og variasjoner i lovtekstene registrert. Det er også gitt ut bøker og artikkel-samlinger i tilknytning til prosjektet.

Publikasjoner

Nasjonalbiblioteket ga ut 27 vitenskapelige publikasjoner i år. I serien NB Kilder kom den tredje av tre bøker med lovtekster, *Magnus Håkonsson Lagabøtes kirkelige lovgivning*. I tillegg kom den andre av to artikkelsamlinger om norsk lovgivning i middelalderen, *Old Norse Law Books from a Material Perspective*.

↑ Dokumenter fra Nasjonalbibliotekets samling blir undersøkt i mange forskningsprosjekter. Programmet Transkribus brukes til maskin-assistert håndskriftgjenkjenning. Nasjonalbiblioteket har utviklet egne modeller for digitalisering av trykte tekster på eldre norsk og på samiske språk. Foto: Gorm K. Gaare / Nasjonalbiblioteket.

← Nasjonalbiblioteket jobber for å øke kunnskapen om norsk middelalder, blant annet gjennom å forske på lovgivningen til Magnus Lagabøte. Bildet viser to lovbøker fra Nasjonalbibliotekets egen samling. Foto: Gorm K. Gaare / Nasjonalbiblioteket.

SPRÅKTEKNOLOGI

Mímir-prosjektet

Mot slutten av 2023 fikk Nasjonalbiblioteket i oppdrag å undersøke verdien av opphavsrettslig beskyttet materiale i trening av generative språkmodeller for norske språk.

Nasjonalbiblioteket fulgte opp med å etablere Mímir-prosjektet i samarbeid med Universitetet i Oslo og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU/Norwai). Målet var å framskaffe kunnskap som kan gi grunnlag for å utforme en kompensasjonsordning for rettighetshavere dersom verk de har opphavsrett til, blir brukt til å trene kunstig intelligens. Forfatter- og forleggerorganisasjoner ble invitert til å følge prosjektet.

De tre institusjonene har bidratt med unik ekspertise innen språkteknologi, blant annet ved tilrettelegging av data i form av tekstkorpus, trening og evaluering av modeller, opphavsrett og datalingvistik. I tillegg har Sigma2 bidratt med regnekraft, mens hoveddelen av treningen foregikk på LUMI-datamaskinen i Finland.

MÍMIR-PROSJEKTET – DE VIKTIGSTE FUNNENE

- Resultatene støtter tesen om at opphavsrettsbeskyttet materiale bidrar til å forbedre modellens ytelse. Effekten er i stor grad knyttet til faktabasert innhold og i mindre grad til skjønnlitteratur.
- Best resultat ser det ut til å bli med en forhåndstreint modell som Mistral, der NCC kommer i tillegg. Dermed reduseres effekten av opphavsrettsbeskyttet materiale på ytelsen. Konklusjonen er likevel usikker fordi det er ukjent hvilke data modellene er trent på i forkant.
- Finjustering med instruksjoner øker konsekvent ytelsen til alle kjernemodeller, uavhengig av data før trening.

Hovedoppgaven var å undersøke hvilken innvirkning ulike typer tekst under opphavsrett kan ha på ytelsen til store språkmodeller for norsk språk. Nasjonalbibliotekets korpus, The Norwegian Colossal Corpus (NCC), ble videreutviklet og trent på 17 ulike språkmodeller. Basert på den åpne språkmodellen Mistral 7B ble det trent modeller utelukkende på NCC og med NCC på toppen av Mistrals forhåndstrening, og deretter ble ytelsene til de trente språkmodellene evaluert på datasettet. Det ble videreutviklet et datasett for evaluering av språkmodeller for norsk.

Funnene er dokumentert i en rapport til Kultur- og likestillingsdepartementet. Prosjektet har levert et kunnskapsgrunnlag som kan bidra til nasjonal opphavsrettspolitikk og støtte etableringen av en mulig kompensasjonsordning tilpasset den digitale tidsalderen. Internasjonalt bidrar funnene til den pågående diskursen om KI-etikk og lovgivning på opphavsrett.

I etterkant av prosjektet har Nasjonalbiblioteket fått til-
delt midler over statsbudsjettet til å etablere en enhet i
samarbeid med Sigma2 som skal utvikle og tilgjengelig-
gjøre språkmodeller for norsk og samisk.

SAMLINGSUTVIKLING

Nasjonalbiblioteket fortsetter å digitalisere egen samling og materiale fra andre i digitaliseringssatsingen. Det har i 2024 vært en stor økning i digitaliseringen av fjernsynsprogram.

De store automatiserte avisskannerne har i år også blitt brukt til å digitalisere tidsskrifter i store formater, og digitaliseringen av tidsskrifter har økt. Samtidig er det stor nedgang i digitalisering av aviser. De avisene som kunne skannes automatisk, er nå håndtert, og avisene som gjenstår, må i all hovedsak behandles manuelt. Fordi

↑ I fjellhallene i Mo i Rana blir den norske kulturarven trygt bevart ved hjelp av avanserte tekniske løsninger. Foto: Jan Inge Larsen / Nasjonalbiblioteket.

manuell digitalisering er langt mer ressurskrevende, blir færre aviser digitalisert per årsverk. Samtidig har det i 2024 vært færre årsverk i digitaliseringen enn året før.

Metadata til norske bibliotek

Nasjonalbiblioteket fører videre ordningen med fri tilgang til metadata til alle bibliotek i overensstemmelse med *Rom for demokrati og dannelses. Utvidet nasjonal bibliotekstrategi – ut 2025*. Metadataene inneholder bibliografisk beskrivelse og forsidebilder til dokumenter omfattet av lov om pliktlevering. Dette er trykte bøker, e-bøker og lydbøker, samt lærebøker og læringsressurser for grunnskolen og videregående skole. I november ble det inngått fast avtale med Bokbasen om produksjon av beskrivelsene.

Metadatabaseleveransen har vært en fast tjeneste fra Nasjonalbiblioteket siden 2017 og var de første årene ute på tilbud hvert fjerde år. Fordi de to aktuelle leverandørene brukte hver sin emneordliste, ble bibliotekene påført endringer ved hver anbudsrunde. Nå lager Bokbasen og Biblioteksentralen en felles emneordliste som blir tatt i bruk i våren 2025.

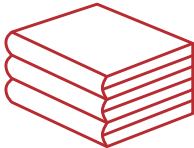
The International Standard Name Identifier (ISNI)

Nasjonalbiblioteket har blitt ISNI Registration Agency. ISNI er en unik identifikator for personer, organisasjoner og virksomheter. Et standardnummer blir tildelt internasjonalt til skapere og distributører av verk. Det kan være forfattere, komponister, musikere og andre kunstnere, forleggere, plateselskap og produsenter.

2024

194 805

UTLÅN

Utlån fra Depotbiblioteket til norske bibliotek i 2024. Tallet inkluderer 100 630 publikasjoner fra Det flerspråklige bibliotek. I år fikk Depotbiblioteket også på plass en løsning for å låne ut klassesett overført fra andre bibliotek.

ISNI brukes av bibliotek, utgivere og rettighetsorganisasjoner for å sikre korrekt registrering av personer knyttet til en utgivelse. En viktig funksjon er å skille personer og korporasjoner med likelydende navn.

Framover vil Nasjonalbiblioteket tildele ISNI til personer og korporasjoner som blir registrert i nasjonalbibliografien. Nummeret skal også legges til i det nasjonale autoritetsregisteret. Forlaget Gyldendal bruker ISNI som en fast del av identifiseringen av sine forfattere og får tildelt et standardnummer allerede før utgivelse. Dette letter arbeidet når utgivelsen senere skal registreres i nasjonalbibliografien.

→ Tibi-tjenesten fikk nye nettsider ved navneskiftet. Det har blitt enklere å finne fram til og låne bøker, og trygg innlogging med ID-porten er nå mulig. Foto: Shutterstock / Nasjonalbiblioteket.

TILRETTELAGT LITTERATUR

Tibi – Biblioteket for tilrettelagt litteratur

I 2023 overtok Nasjonalbiblioteket ansvaret for Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB), som lager og låner ut tilrettelagte bøker. I år byttet tjenesten navn til Tibi – Biblioteket for tilrettelagt litteratur.

Både teknologien, tilbudet og brukergruppene har forandret seg siden NLB ble opprettet i 1989. I begynnelsen var det utelukkende mennesker med synshemming som kunne låne. I dag har tjenesten også lånere med leseutfordringer som dysleksi, kognitive vansker og fysiske funksjonsnedsettelse. Tibi skal ivareta og inkludere dette mangfoldet av lånere.

Navneskiftet skal gjøre det enklere for målgruppen å finne fram til og bruke tjenesten. Derfor går navnet Tibi igjen i alle digitale løsninger, som nettadressen tibi.no, Tibi-appen, som de fleste lånerne bruker, og Tibi junior-appen.

NØKKELTALL FOR TIBI – BIBLIOTEKET FOR TILRETTELAGT LITTERATUR

- Antall lånere: 76 614
- Samlede utlån av tilrettelagt litteratur: 1 753 486
- Utlån av folkebiblioteklitteratur: 1 603 696
- Utlån av studielitteratur: 149 863
- Tilvekst av folkebiblioteklitteratur: 2 108
- Tilvekst av studielitteratur: 462

Sammen med navneskiftet fikk tjenesten ny designprofil med både visuelle og auditive elementer. Logo, fargepaletten og den grafiske profilen er nye. Den nye identiteten bygger på visjonen «Et samfunn der alle har tilgang til litteratur og informasjon», og designet er nøye utformet med tanke på universell utforming. Lesbarhet, med tydelighet og god kontrast, har vært førende.

Navneskiftet medfører ingen endringer i tilbudet eller hvem som kan bli låner. Mennesker med rett til tilrettelagt litteratur får det samme tilbudet som tidligere.

Styrket samarbeid med folkebibliotekene

Samtidig med navnebyttet ble nettkurset Tibi i verktøykassa lansert. Kurset ligger i Kompetansebanken på bibliotekutvikling.no og er laget for ansatte i folkebibliotek. Gjennom video og tekst lærer kursdeltakerne om funksjonsnedsettelse som gir rett til å bli låner, og om hvordan lydbøker, e-bøker og punktskriftbøker er til hjelp for mennesker med ulike leseutfordringer.

Endringer i tilbudet til studenter

Mange studie bøker er nå i salg universelt utformet fra forlagene. Fra november 2024 er disse bøkene ikke lenger tilgjengelige i Tibi-tjenesten, og boksamlingen inneholder derfor færre studie bøker enn før. Det er også gjort tilpasninger i utlåns løsningen for å hindre misbruk og ulovlig deling av filer.

↑ Fra seminaret *Er det nødvendig å lese?*, der foredragsholdere fra inn- og utland snakket om formidling og lese lyst. Foto: Nasjonalbiblioteket.

Bøker som ikke er universelt utformet ved utgivelse, blir fortsatt tilrettelagt og lånt ut i Tibi-tjenesten. Blinde og sterkt svaksynte studenter med produksjonsrett får tilrettelagt all pensumlitteratur de trenger.

BIBLIOTEKUTVIKLING

Oppfølging av lese lyst strategien

Sammen om lesing. *Leselyst strategien 2024–2030* ble lagt fram i slutten av mai. Nasjonalbiblioteket følger opp med tiltak knyttet til tjenesten Tibi og Det flerspråklige bibliotek. I tillegg kommer tiltak i tilknytning til lese kampanjen Sommerles og tiltak knyttet til samarbeid mellom bibliotek og barnehage.

Bibliotek utvikling arrangerte i vår seminaret *Er det nødvendig å lese?*, der 150 deltakere fikk en dag med inspirerende foredrag om gleden ved å lese, leseferdigheter hos unge og betydningen av god formidling.

Kompetanseheving i bibliotekene

Kompetansebanken på bibliotekutvikling.no tilbyr nett-kurs og andre ressurser for biblioteksektoren. Nasjonalbiblioteket drifter plattformen og står for teknisk utvikling, mens fylkesbibliotekene og andre produserer innhold. *Leselyst med dei minste – saman om lesekultur* har vakt stor interesse og er fulgt opp med webinarer og dialog ute i fylkene.

Lesesatsing i bibliotekene

Nasjonalbiblioteket forvalter midler fra Norsk Tipping som går til bibliotekutvikling og prosjekter ute i bibliotekene. I år har midlene i stor grad gått til å styrke arbeidet med lesestimulering og formidling av litteratur. Det er delt ut 15 millioner kroner til prosjekter knyttet til lesing.

De fleste fylkesbibliotekene leverte i år felles søknader om aktiv formidling på vegne av bibliotekene i sitt fylke. Dette har gitt bedre samkjøring av lesesatsinger og økt leseformidlingen, spesielt til barn og unge. Totalt 240 bibliotek var involvert i søknader om midler til lokale aktiviteter i 2024.

Felles formidlingsløsning i bibliotekene

Nasjonalbiblioteket jobber for å gi bedre bibliotek tjenester og styrke den digitale infrastrukturen i Bibliotek-Norge. En felles formidlingsløsning har høy prioritet, slik det framgår av *Rom for demokrati og dannels*e. *Utvidet nasjonal bibliotekstrategi – ut 2025*. Nasjonalbiblioteket bidrar i arbeidet med å etablere en felles formidlingsløsning for bibliotekene og finne fram til en permanent modell. Det foreligger et forslag til hvordan anskaffelse, organisering og finansiering kan gjennomføres.

↑ I prosjektet *Tøyveskebiblioteket Les med meg!* samarbeider bibliotek og barnehage slik at barnefamilier kan låne med seg en tøyveske fylt med høytlesingsbøker hjem fra barnehagen. Her fra Flateby barnehage i Enebakk. Foto: Tone Goborg.

↑ Automatlager 3 med inngangen til det nye logistikkse- teret. Foto: Jan Inge Larsen / Nasjonalbiblioteket.

→ I kjølelageret blir innkom- met materiale fryst noen dager i -30 °C. Deretter fines materialet langsomt opp. Hele prosessen tar en uke. Foto: Jan Inge Larsen / Nasjonalbiblioteket.

KULTURARVDIGITALISERING

I år ble de nye byggene i Nasjonalbibliotekets anlegg i Mo i Rana ferdigstilt. Byggene har et totalt areal på 4600 m² og skal dekke behovet for økt digitaliseringsareal.

Papirdigitalisering

Digitalisering av aviser, bøker, tidsskrifter og arkiver er nå samlet på ett sted i Automatlager 3. Dette åpner for større fleksibilitet i prioriteringen av ulike typer papir- materiale.

Automatlager 3 er et bygg i to etasjer med digitalise- ringsanlegget i toppetasjen og logistikkse- nter i første etasje. Materialet mellomlagres i et kompakt lagrings- system på vei til og fra digitalisering. Systemet har 8 roboter, integrert transportsystem og 9000 kasser.

Logistikkse- nter

I det nye logistikkse- nteret i første etasje i Automatlager 3 legges det til rette for en sikker og effektiv logistikk for mottak av materiale, med betydelig større frysekapasi- tet. I tillegg til pliktavlevert materiale kommer materi- ale fra arkiver, bibliotek og museer i hele landet inn for digitalisering. Nedfrysing av materialet er et viktig tiltak for å minske risikoen for å få skadedyr inn i Nasjonal- bibliotekets samlinger.

Lydlaboratorium

Lydseksjonen flyttet inn i det nye lydlaboratoriet like før jul. Her er det 15 lyddigitaliseringsstudioer, 2 store lydstudioer, bedre plass til avspillingsutstyr og et stort lager med eldre lydavspillingsutstyr som brukes til å

← Kunstneren Sverre Gullesen har utviklet et stort, integrert fasadeverk på Lydlaboratoriet. Kunstverket er en visuell framstilling av det eldste kjente lydopptaket av folkemusikk i Norge, Narve Skarpmoens *Fanden på bordstabelen*. Foto: Jan Inge Larsen / Nasjonalbiblioteket.

digitalisere den norske lydarven. Lydseksjonen er nå samlokalisert med produktteamet som jobber med nye løsninger for digitalisering av audiovisuelt materiale.

Samarbeid med ABM-sektoren

Det er god kontakt mellom Nasjonalbiblioteket og ABM-institusjoner som ønsker å få digitalisert sitt materiale. I løpet av året er det mottatt materiale fra 31 institusjoner. Nasjonalbiblioteket har deltatt på de fleste større konferanser og seminarer innenfor feltet, blant annet Det nasjonale museumsmøtet 2024 og Norsk lydarkivkonferanse.

Miljøfyrtårn

Nasjonalbiblioteket er sertifisert som Miljøfyrtårn. Det blir utarbeidet en årlig miljørapport om forhold som avfall, energibruk, innkjøp, sykefravær og arbeidsmiljø.

DIGITALISERING FRA ABM-INSTITUSJONER

Her er et utvalg institusjoner som har fått digitalisert materiale i 2024:

- ARKIVET freds- og menneskerettighetssenter
- Aust-Agder museum og arkiv
- Kristiansand folkebibliotek
- Museet Midt
- Norsk Luftfartsmuseum
- Norsk senter for folkemusikk og folkedans
- Perspektivet museum
- Riksantikvaren
- Sarpsborg bibliotek
- Varanger museum

MASSEDIGITALISERINGSPROGRAMMET

Nasjonalbiblioteket har digitalisert egen samling siden 2006. Fra 2022 er materiale fra andre institusjoner inkludert i tallene for massedigitalisering.

UTVALGTE PRODUKSJONSTALL FRA DIGITALISERINGSPROGRAMMET	2022	2023	2024
Bøker – sider	2 178 841	1 850 781	1 716 871
Aviser – sider	7 781 058	1 343 306	451 564
Foto	728 211	438 871	376 968
Tidsskrifter – sider	4 283 386	4 700 141	5 046 345
Lyd fra truede formater – enheter	10 191	11 134	9 452
Film – enkeltbilder* per måned	382 902	438 573	427 971
Arkiver – sider	1 455 637	1 149 530	1 008 420

* En gjennomsnittlig film har 18–24 enkeltbilder per sekund.

← Granitten og Halvbroen, byggene som utgjør Nasjonalbiblioteket på Solli plass. Foto: Gorm K. Gaare / Nasjonalbiblioteket.

UTVALGTE NØKKELTALL

DIGITALE TJENESTER SOM ER TILGJENGELIGE I HELE NORGE	2022	2023	2024
Bøker	292 507	285 188	462 071
Aviser – inkludert aviser som er tilgjengelige i norske biblioteker	3 364 791	3 500 945	3 615 508
Tidsskrifter	70 426	126 964	183 676
BESØK	2022	2023	2024
Besøk på Nettbiblioteket på nb.no, målt i engasjerte økter	4 833 127	5 325 526	5 007 293
Podkastavspillinger, digitale arrangementer og digital skoleformidling	635 856	1 430 654	1 530 444
Samlet tall for besøkende på Solli plass	142 525	185 801	204 154
Besøkende til utstillinger, arrangementer og skoleformidling på Solli plass	42 787	56 596	80 940
Samlet publikumstall – digitalt og fysisk	7 787 899	6 812 776	6 741 891
ARRANGEMENTER OG UTSTILLINGER	2022	2023	2024
Arrangementer	120	88	103
Utstillinger og plakatutstillinger for folkebibliotekene	7	7	4
SKOLEBESØK	2022	2023	2024
Fysiske besøk	4 112	5 480	4 963
Digitale produksjoner	28 453	30 255	22 520

SAMLING PER 31. DESEMBER 2024

MATERIAL-TYPE	DIGITALI-SERINGS-VEKST	DIGITAL AVLEVERING TILVEKST	TILRETTELAGT LITTERATUR DIGITAL TILVEKST	DIGITAL SAMLING	ANALOG TILVEKST	ANALOG SAMLING	ENHETSTYPE
Aviser	18 713	27 619		4 599 501	24 671	5 794 591	hefter
Bilder	376 968			5 119 428	129 680	6 554 433	antall
Bøker	9 231 titler	17 392 titler	2 570 titler	763 264 titler ***	63 356 eks.	3 400 387	antall
Håndskrift og note-manuskript	67 732 sider			1 081 866	79 hylle-meter	8 324 hyllemeter	sider/hyllemeter
Filmer	4 595 titler	2 263 bærere		43 407	13 149 bærere	254 708 bærere	titler/bærere*
Kart	781	143		5 319	1 273	Ca. 160 000	antall
Musikk/lydopptak	9 452	18 785		158 735	12 940	220 262	utgivelser/bånd
Notetrykk		36		36	2 018	104 087	antall
Plakater	388	1 829		25 685	474	136 292	antall
Postkort					2 464	277 847	antall
Radio	34 326	157 140		2 418 945		277 632	timer
Småtrykk		520		520	26 740	2 884 844	antall
Tidsskrifter	42 380	5 415		186 443	34 466	2 653 649	hefter
TV	12 712 timer	123 376 filer		1 695 279		151 996	timer/filer
Nett-dokumenter		12 122 756 295		51 050 210 340			URL

Tabellen omfatter alt registrert materiale. Det samlede tallet viser ikke unike titler, fordi noen materialtyper har flere analoge eksemplarer.
* Med bærere menes bestanddel av en film, fordelt på ett eller flere filsett, for eksempel ulike formater, lydspor eller undertekster.
** Med utgivelser menes album, EP-er og singler.
*** Tallet inkluderer en tilvekst av 51 184 titler som var samlingen Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek tok med seg inn i Nasjonalbiblioteket.

SAMLINGSVEKST I 2024

DIGITALT PLIKTAVLEVERT INNHOLD I 2024

MEDIUM	MENGDE
Radio	139 340 timer fra 15 radiokanaler og 17 800 timer fra distriktskontor i NRK
TV	119 465 timer fra TV-kanaler og 3 911 timer fra distriktskontor i NRK
Film	136 titler
Video	0 titler
Aviser	27 619 aviser (1 345 184 sider) fra 222 avistitler
E-bøker	8 855 boktitler
Musikk	18 785 utgivelser

RAPPORT FOR MÅL- OG STYRINGSPARAMETRE FOR 2024

HOVEDMÅL 1. NETTBIBLIOTEKET ER DEN VIKTIGSTE INNGANGEN TIL NASJONALBIBLIOTEKETS SAMLING BÅDE FOR FORSKNING, FOR DOKUMENTASJON OG FOR PUBLIKUM. NASJONALBIBLIOTEKET SKAL BEFESTE NETTBIBLIOTEKETS POSISJON.

DELMÅL	STYRINGSPARAMETER	AMBISJON	RESULTAT
1.1 Alt norskpublisert materi-ale skal være innsamlet, registrert, bevart i fysis-ke og digitale sikringsma-gasin og gjort tilgjengelig gjennom Nettbiblioteket i tråd med åndsverkslovens bestemmelser.	1.1.1 Etablere løyper for å ta imot, digitalisere, lagre og formidle alle medietyper.	Kontinuerlig innstrøm av alle medietyper ut i Nettbiblioteket i løpet av 2024.	delvis oppnådd ¹
1.2 Utvide tilgangen gjennom ret-tighetsklarering og samarbeid med rettighetshavere.	1.2.1 Etablere permanent løsning for digital tilgang til pliktav-levert materiale.	Testperioden som har vært gjennomført i samarbeid med forleggenes og rettighets-havernes organisasjoner, skal sluttføres med en felles anbefaling.	oppnådd
	1.2.2 Oppdatere nettbiblioteket med rettighetsbelagte bøker fram til og med 2005 i tråd med avtalen med Kopinor.	Den nye fullstendige versjonen av Nettbiblioteket skal være på lufta innen 1. februar.	oppnådd

DELMÅL	STYRINGSPARAMETER	AMBISJON	RESULTAT
1.3 Gjøre tilbudet kjent for nye grupper av befolkningen.	1.3.1 Gjennom logging av bruk og befolkningsundersøkelser skal det dokumenteres at flere kjenner til og flere bru-ker Nettbiblioteket.	Det skal gjennomføres to befolkningsundersøkelser per år.	oppnådd
1.4 Utvikle nye tjenester i takt med det voksende digitale ar-kivet og gjennom bruk av nye digitale verktøy.	1.4.1 Nettbiblioteket skal i 2024 lansere betaversjonen av «Norge sett fra lufta».	Betaversjonen skal være oppe innen 31. desember.	ikke oppnådd ²

HOVEDMÅL 2. NASJONALBIBLIOTEKET SKAL ØKE KUNNSKAPEN OM NORSK HISTORIE, SAMFUNN OG KULTURARV.

DELMÅL	STYRINGSPARAMETER	AMBISJON	RESULTAT
2.1 Styrke det aktive formidlings-arbeidet og søke mot flater og kanaler som når bredt ut til folk i hele Norge.	2.1.1 og 2.2.1 Den redaksjonelle formidlingen av norsk kulturhisto-rie, fysisk og på nett, skal i 2024 nå ut til et større publikum enn i 2023.	Øke samlet fysisk og digitalt publikum med 10 prosent i 2024.	delvis oppnådd ³
2.2 Være en av de viktigste møteplassene for kunnskap om og formidling av norsk kulturhistorie.			
2.3 Bruke formidlingsarbeidet til å sette søkelys på aktuelle temaer og personer. Dette arbeidet knytter seg både til jubileer og kjente hendelser, men skal også bidra til å få fram nye, ukjente eller margi-naliserte deler av historien.	2.3.1 I 2024 skal Landslovjubileet gjennomføres.	Produsere et bredt formid-lingsprogram med utstilling, utgivelser, arrangement, pod-kast og formidling på nett.	oppnådd

HOVEDMÅL 3. NASJONALBIBLIOTEKET SKAL STYRKE SIN POSISJON SOM FORSKNINGSINSTITUSJON OG LEVERANDØR AV DIGITAL INFRASTRUKTUR FOR DIGITAL HUMANIORA OG TILRETTELAGT SPRÅKKORPUS TIL UTVIKLING AV NORSKE KI-MODELLER.

DELMÅL	STYRINGSPARAMETER	AMBISJON	RESULTAT
3.1 Nasjonalbiblioteket skal utvi-kles som infrastruktur for norsk forskning gjennom samarbeid med relevante aktører.	3.1.1 Delta i større forskningssamarbeid.	10 i 2024 ⁴	oppnådd
	3.1.2 Publisere vitenskapelige artikler.	20 i 2024 ⁵	oppnådd
	3.1.3 Tilby veiledning, fagsemina-rer og forskerskole.		oppnådd

DELMÅL	STYRINGSPARAMETER	AMBISJON	RESULTAT
3.2 Produsere og tilby grunnlagsmateriale til bruk i språkteknologi, maskinlæring og kunstig intelligens.	3.2.1 Tilrettelegge samlingen i relevante formater for språkteknologi, maskinlæring og KI.	På vegne av Regjeringen gjennomføre et forskningsprosjekt der vi undersøker verdien av opphavsrettslig beskyttet materiale i trening av norske generative språkmodeller. Vurdere om det er grunnlag for en kompensasjonsordning for norske rettighetshavere.	oppnådd

HOVEDMÅL 4. NASJONALBIBLIOTEKET SKAL I STRATEGIPERIODEN UTVIKLE SEG SOM INSTITUSJON FOR DIGITALISERING OG BEVARING AV MATERIALE FRA HELE ABM-SEKTOREN I NORGE.

DELMÅL	STYRINGSPARAMETER	AMBISJON	RESULTAT
4.1 Behandle audiovisuelle samlinger i kulturarvsektoren og Nasjonalbibliotekets egen samling som én i prioritering av digitalisering.			oppnådd
4.2 Utvikle fleksibilitet i organisasjonen som gjør det mulig å prioritere ressurser og folk mellom ulike digitaliseringsoppgaver.	4.2.1 Gjennom interne utviklings- og kompetanseprogram skal «skanneroperatører» kunne benyttes på ulike materialtyper.	Første program skal være påbegynt i løpet av 2024.	oppnådd
4.3 Samarbeide med kulturarvinstitusjonene for å sikre effektive arbeidsprosesser.	4.3.1 Nasjonalbiblioteket skal arrangere rådsmøter med museums- og arkivinstitusjonene som avleverer materiale, for å sikre god koordinering og enklest mulige arbeidsprosesser i alle steg av prosessen.	I løpet av året skal det avholdes to slike fellesmøter.	oppnådd

HOVEDMÅL 5. NASJONALBIBLIOTEKET SKAL STYRKE DET NASJONALE BIBLIOTEKTLIBUDET.

DELMÅL	STYRINGSPARAMETER	AMBISJON	RESULTAT
5.1 Nasjonalbiblioteket skal videreutvikle tilbudet til personer med funksjonsnedsettelse som har vansker med å lese trykt tekst.	5.1.1 Nasjonalbiblioteket skal videreutvikle utlåns-, distribusjons- og formidlingsløsninger som er i tråd med målgruppens behov.	Brukertilfredshet skal følges opp i brukerundersøkelser.	ikke oppnådd ⁶
	5.1.2 Nasjonalbiblioteket skal gjennom egen informasjon og formidling samt formidling gjennom folkebibliotek sikre at målgruppen blir kjent med tilbudet og ønsker å bli lånere.	Kjennskap til tilbudet skal følges opp gjennom brukerundersøkelser.	oppnådd

DELMÅL	STYRINGSPARAMETER	AMBISJON	RESULTAT
5.2 Nasjonalbiblioteket skal følge opp tiltakene i den nye bibliotekstrategien til kulturministeren.	5.2.1 Tiltakene skal følges opp gjennom dialog i strategisk råd.	Det skal arrangeres to slike møter i året.	oppnådd
5.3 Nasjonalbiblioteket skal styrke og utvikle felles infrastruktur for norske bibliotek.			oppnådd

HOVEDMÅL 6. NASJONALBIBLIOTEKET SKAL OVERVÅKE EGNE ARBEIDSMETODER OG ARBEIDSPROSESSER FOR Å SIKRE EFFEKTIV RESSURSUTNYTTELSE.

DELMÅL	STYRINGSPARAMETER	AMBISJON	RESULTAT
6.1 Nasjonalbiblioteket skal utvikle den tverrfaglige teamorganiseringen mellom fagfolk og teknologer med vekt på eierskap, sjølstendighet, iterativ utvikling og kontinuerlig forbedring.	6.1.1 Det skal gjennomføres kompetansehevende tiltak for utvikling av arbeidsformen.		oppnådd
6.2 Automatisert metadatafangst og metadatagenerering skal sikre effektive arbeidsprosesser.	6.2.1 Det skal inngås samarbeid mellom hovedaktørene på feltet for å sikre at ingen metadata registreres mer enn én gang.		oppnådd
6.3 I arbeidet med å digitalisere den dokumentbaserte kulturarven skal vi ta i bruk og utvikle teknologi som forenkler og gir effektive produksjonsprosesser.	6.3.1 I prioritering mellom ulike utviklingstiltak skal tiltak som øker effektiviteten, prioriteres.	Første pilot skal være i drift i løpet av 2024.	oppnådd
6.4 Fullføre integrasjonen mellom tidligere NLB og Nasjonalbiblioteket med vekt på effektive tjenesteleveranser og prioritering av å ta i bruk beste kompetanse og beste praksis.	6.4.1. I løpet av 2024 skal arbeid på bibliografisk og teknisk område prioriteres.		oppnådd

Noter

1 Vi har nå en kontinuerlig strøm av alle medietyper inn i Nettbiblioteket, men for fjernsyn gjelder det kun digitalisering av gammelt materiale.

2 Utvikling av denne tjenesten har vært mer komplisert enn antatt. Ny lanseringsdato er første halvår 2025.

3 Det er ulike måter å telle seere/lyttere på for ulike flater og plattformer, og på grunn av endringer i rapportering fra kanaler Nasjonalbiblioteket benytter, og samarbeidspartneres tellemåte lar tallene seg vanskelig sammenlikne med fjorårets. For fysiske besøk har vi en økning på 43 prosent.

4 For en oversikt over Nasjonalbibliotekets forsknings-, forskningsinfrastruktur- og fagprosjekter, se [nb.no/forskning-og-utvikling/](#)

5 For en oversikt over Nasjonalbibliotekets vitenskapelige og faglige publikasjoner, se [Cristin-databasen](#)

6 Vi valgte å jobbe mer kvalitativt med brukerinnsikt i forbindelse med lanseringen av Tibi i 2024. I 2025, når den nye tjenesten har satt seg litt mer, vil brukerundersøkelsen bli gjennomført.

DEL IV

STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

Nasjonalbiblioteket bruker mål- og resultatstyring som grunnleggende styringsprinsipp. Nasjonalbiblioteket viser til at den samlede måloppnåelsen er god.

Nasjonalbiblioteket gjennomfører risikoanalyser for handlingsplanen og for store satsinger. Det er et overordnet mål at det ikke skal være knyttet vesentlig risiko til gjennomføring av samfunnsoppdraget.

I 2024 har virksomheten fortsatt oppdragene knyttet til utvikling av aktiviteten i Mo i Rana. Nasjonalbiblioteket arbeider målrettet med å utvikle effektive produksjonsløyper og digitale verdikjeder. I løpet av 2024 er det etablert flere tverrfaglige utviklingsteam bestående av personer med fagkompetanse på innhold samt IT-utviklere. Dette skaper større kontinuitet og sterkere eierskap til samlet oppgaveløsning innenfor de respektive områdene

og reduserer risikoen for tjenestesvikt. Bygging av nye lokaler ble noe forsinket. Overlevering ble foretatt høsten 2024.

Når det gjelder vurderinger av trusselbildet, baserer de interne vurderingene til Nasjonalbiblioteket seg på det trusselbildet som PST og Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) presenterer. I tillegg blir det innhentet vurderinger om kriminalitet presentert av politiet i STRASAK-rapporten. Nasjonalbiblioteket har satt i verk en prosess der oppdraget er å arbeide systematisk med å utvikle systemer for internkontroll og risikostyring og følge opp disse.

Ressursbruk og effektivitet blir fulgt opp blant annet gjennom arbeidsplaner og konkrete produksjonsmål. Det blir også arbeidet målrettet med risikostyring som en integrert del av virksomhetsstyringen. Alle større

satsinger, inkludert bibliotekstrategien, blir gjennom året fulgt tett opp i ledermøter. Planene blir revidert og risikovurdert med tanke på måloppnåelse.

NÆRMERE OMTALE AV STYRING OG KONTROLL

Nasjonalbiblioteket gjennomfører årlig detaljerte budsjettgjennomganger på alle nivå i virksomheten. Føringerne ved årlige rammer for tildelinger blir implementert i planer og budsjett. Ved inngangen til året blir det gjennomført intern styringsdialog med alle direktører. Etter denne blir den enkelte avdelingsdirektøren tildelt rammer og fullmakter. Dette skjer gjennom *Internt disponeringsskriv*, som blir fulgt opp ved månedlige rapporter.

Regnskapsføring

Virksomheten fører regnskap etter statlig regnskapsstandard (SRS). Vurderingen er at oppfølgingen av regnskapsrapporteringen gir et pålitelig nok grunnlag for styring og vedtak.

Konsulentbruk

Nasjonalbiblioteket benytter i svært liten grad konsulenter i driften der det ligger til rette for å benytte egne ressurser. Konsulentandelen av driftskostnader i driftsåret 2024 var på 0,3 %. Konsulentbruken i Nasjonalbiblioteket begrenses til oppgaver som er knyttet til prosjektstøtte/prosjektledelse knyttet til engangsimplementering av store nye IKT-løsninger. I tillegg ble det i driftsåret benyttet konsulentbistand for videreutvikling av bibliotek tjenesten Tibi – tilrettelagt bibliotek. Dette er en tjeneste som Nasjonalbiblioteket overtok hovedansvaret for i 2024. Totalt ble det benyttet konsulenter for 3,8 millioner kroner i 2024. Det er en målsetting å begrense konsulentbruk til driftsoppgaver til et minimum.

Nasjonalbiblioteket benytter ikke tjenester fra kommunikasjonsbransjen.

Lærlinger

Nasjonalbiblioteket har økt antall lærlingplasser fra tre i 2023 til sju i 2024. Det er nå fire lærlinger innen medieteknikk. Av disse utdannes tre innen digitalisering av audiovisuelt materiale i Rana, mens én utdannes innen lydteknikk og sceneproduksjoner i Oslo. De øvrige tre har sitt læringsløp innenfor IT-relaterte fag. Nasjonalbiblioteket arbeider videre med målet om å øke antall lærlingplasser, og vi ser også på muligheten for å opprette en lærlingplass innenfor administrative fag.

Aktivitets- og redegjørelsesplikt

Nasjonalbiblioteket legger vekt på å oppfylle den pålagte aktivitetsplikten og følger opp alle tilsettingsprosesser basert på lovpålagte krav og anbefalinger. Dette gjelder innenfor alle områder som er framhevet i regelverket, blant annet arbeid for å fremme integrering, mangfold og likestilling. Det blir lagt særlig vekt på å inkludere personer med funksjonsnedsetting og hindre diskriminering av utsatte grupper.

VIRKSOMHET	KJØNNSBALANSE (ANTALL)		MIDLERTIDIG ANSATTE (ANTALL)		FORELDREPERMISJON (SNITT ANTALL UKER)		DELTIDSANSATTE (ANTALL)	
Nasjonalbiblioteket	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
	296	271	20	8	13,8	7,2	32	13

VIRKSOMHET	ÅR	ALLE STILLINGER			LEDERSTILLINGER			LØNN
Nasjonalbiblioteket		Antall	Menn	Kvinner	Antall	Menn	Kvinner	Kvinner/menn
	2023	568	280	288	43	23	20	93,3 %
	2024	567	271	296	41	20	21	94,5 %

Virksomheten er særlig opptatt av å fremme likestilling og unngå diskriminering. Som tiltak innenfor aktivitetsplikten er det et kontinuerlig målrettet arbeid med analyser basert på nøkkeltall for ansattmassen for å minimere eventuelle diskrimineringsgrunnlag. Det blir blant annet gjort ved hjelp av kartlegging, prosedyrer, revisjon av internkontroller og medarbeiderundersøkelser:

- Kartlegging – sammenstilling av personaldata. Virksomheten følger utviklingen tett med tanke på blant annet
 - kjønnsfordelingen i virksomheten
 - lønnsforhold – kan også brytes ned på kjønn, alder, stillingskodenivå, lokasjon og avdeling
 - arbeidstid (heiltid, deltid og overtid)
 - fravær – statistikk for foreldrepermisjoner, sykefravær, fravær på grunn av sykt barn, pandemirelatert fravær etc.
 - oversikt over uttak av personalpolitiske satsinger, for eksempel seniorpolitiske tiltak og kompetanse tiltak

Data som kommer fram i slike kartlegginger, blir også presentert i virksomhetens forum for medbestemmelse (IDF). Likestillings- og diskrimineringsarbeidet er også et integrert element i virksomhetens lokale forhandlinger.

Som tabellen over viser, er det lønnsmessige likestillingsarbeidet i all hovedsak på plass. Det er noen få unntak. Der det er større forskjeller, er årsaksforholdene kjent, og virksomheten arbeider med disse.

- Prosedyrer – I virksomhetsprosedyrene for tilsettinger ligger det anbefalinger for blant annet hvordan stillingsutlysninger skal utformes. Prosedyrene gjennomgås jevnlig med alle ledere i virksomhetens lederforum. Virksomheten gjennomgår mål om inkludering jevnlig i vårt interne lederoppfølgingsprogram.
- Revisjoner av internkontroller – Det gjøres jevnlige gjennomganger av virksomhetsprosedyrene, også med tanke på om de fungerer for ulike grupper tilsatte og arbeidssøkere, for eksempel personer med nedsatt funksjonsevne.

- Medarbeiderundersøkelser – Medarbeiderundersøkelser gjennomføres hvert andre år.

HMS/arbeidsmiljø

Nasjonalbiblioteket har en meget stabil ansattmasse. Det er lite uønsket gjennomtrekk, og den gjennomsnittlige pensjonsalderen er svært høy (over 68 år). Det er nå særlig viktig at virksomheten ved nyrekrutteringer legger stor vekt på å rekruttere personale med kompetanse som kan dekke utfordringer og behov i årene som kommer, framfor å kopiere gårsdagens kompetanse.

Mange av de ansatte i Nasjonalbiblioteket har produksjonsoppgaver som kan føre til en statisk arbeidshverdag. Derfor legges det stor vekt på tiltak for å motvirke uønskede effekter av dette. Jobbrotasjon fungerer godt i enkelte seksjoner. Mindre organisasjonsjusteringer er også gjennomført for å sikre oppfølging av ansatte. Virksomheten har også i flere år tilbudt tilrettelagt trim i form av korte treningsøkter på arbeidsplassen. Det er bedriftshelsetjenesten som organiserer pause-trimmen.

Ved enkelte arbeidsprosesser benyttes kjemikalier som innebærer en potensiell helserisiko. I regi av AMU er virksomhetenes risikoanalyse for dette arbeidet revidert og fulgt opp i 2024, og handlingsplanen for HMS-arbeid er oppdatert. Det er blant annet etablert digitale register for alle produktblad knyttet til kjemikalier hvor det kan forekomme en helserisiko. Det blir fortsatt gjennomført målrettet oppfølging av risikoutsatt personell i regi av bedriftshelsetjenesten.

Virksomheten anser arbeidet med aktivitets- og rededgjørelsesplikten som en integrert og viktig del av den daglige driften. Målsettingene for de neste årene med satsinger innenfor nye fagområder, for eksempel

utvikling av modeller innenfor kunstig intelligens, er å beholde den gode balansen virksomheten har klart å bygge over tid.

Som det framgår av tabellen ovenfor, er lønnsutviklingen for kvinneandelen positiv gjennom året. Dette henger blant annet sammen med at det er fokus på denne problemstillingen ved de lokale forhandlingene både på ledelses- og hovedsammenslutningsnivå.

Mangfold

Nasjonalbiblioteket er i kraft av sitt mandat et samfunnsinstrument for å fremme mangfold. Dette fanges også opp i formidlingsprogrammet som presenteres i kulturkvartalet på Solli plass og i digitale flater.

Klima og miljø

På samme måte som innenfor mangfold er Nasjonalbiblioteket et samfunnsverktøy for å nå klima- og miljømål. Det at Nasjonalbiblioteket satser på digital formidling og kunnskapsdeling, kan knyttes til flere av målene. Digitale formidlingsprogrammer som tilbys utdanningssektoren, er eksempel på dette.

Videre utnytter virksomheten tilgjengelig teknologi for å redusere reisevirksomheten mellom de to lokasjonene Oslo og Mo i Rana. Dette har gitt konkrete resultater i form av færre jobbreiser. Det økte digitale tjenestetilbudet, og spesielt den digitale tilgangen til hele samlingen for forskere som den nye pliktavleveringsloven har åpnet for, reduserer også reisebehovet for en stor gruppe mennesker utenfor institusjonen.

Andre klimatiltak

I tillegg til at virksomheten ble resertifisert som Miljøfyrtårn i 2024, pågår det flere større og mindre energi- og miljøtiltak.

Kjøling av datalagre genererer mye varme. Det er i løpet av året etablert planer, i samarbeid med Statsbygg, for utnyttelse av spillvarmen fra kjøling av de digitale sikkingsmagasinene. Av kapasitetshensyn vil ikke prosjektet bli iverksatt før i 2025. Dette prosjektet kan gi en betydelig reduksjon i behovet for energi til oppvarming av kontor- og produksjonslokalene på anleggene i Mo i Rana.

Det er etablert to konkrete miljøtiltak ved anleggene i Oslo. Det er igangsatt et prosjekt for utskifting av gamle lysarmaturer i samarbeid med Entra. Moderne lysarmaturer er svært energieffektive sammenliknet med de som skiftes ut. Det planlegges et tilsvarende prosjekt knyttet til oppvarming ved installasjon av «lavtemperaturradiatorer».

Det er videre etablert et forsøksprosjekt/forskningsprosjekt i Nasjonalbiblioteket for å se på mulige energibesparelser ved langtidslagring av materiale. Forsøket går ut på å redusere tiden klimaanlegg er aktive i magasin. Det forskes på om det er mulig å redusere tiden klimaanleggene går, uten at det gir negative effekter for det oppbevarte materialet. Hensikten med prosjektet er å finne ut om det er mulig å spare energi med klimaregulerte lokaler. Dette er et flerårig prosjekt som vil ha en devaluering i overgangen mellom 2024 og 2025. Dersom målsettingene knyttet til dette tiltaket nås, vil det kunne etableres ny praksis på området også utenfor landets grenser.

Som et ledd i den totale miljøtenkningen planlegges det for etablering av elbil-ladestasjoner knyttet til ansattes parkeringsanlegg på Mo. Etablering av ladestasjoner blir gjennomført i 2025.

Den nasjonale bibliotekstrategien – Rom for demokrati og dannelse – løfter også fram bærekraftsmålene

De 17 hovedmålene og 169 delmålene i FNs bærekraftsmål tar for seg ulike sektorer og grupper, der bibliotekene er viktige bidragsyttere. Bibliotekene befinner seg i skjæringspunktet mellom kultur, utdanning og livslang læring, folkehelse og sosialt arbeid. Dette gir et godt utgangspunkt for å jobbe aktivt med bærekraftsmålene. Med 26,1 millioner besøkende bare i folkebibliotekene har biblioteksektoren en unik mulighet til å nå befolkningen med kunnskap om 2030-agendaen.

Det legges derfor stor vekt på bærekraftsmålene når det lyses ut prosjektmidler til bibliotekene.

Sykefravær

Nasjonalbiblioteket har som mål at sykefraværet samlet sett ikke skal være over 6,2 %. Sykefraværet er nå høyere enn måltallet. Både i 2023 og 2024 var det samlede sykefraværet 7,1 %. Det legemeldte fraværet var på 3,6 % i 2023 og 4,6 % i 2024.

I 2024 har virksomheten kurset alle ledere med særlig fokus på psykisk helse. I tillegg ble det gjennomført en utvidet medarbeiderundersøkelse i 2024. Resultatene av denne undersøkelsen var meget tilfredsstillende. Virksomheten har gjennomført oppfølging av de områdene der det ble kartlagt forbedringspotensialer, og det er i samarbeid med hovedorganisasjonene etablert konkrete oppfølgingstiltak.

Språklov

Virksomheten har i løpet av 2023 og 2024 satt fokus på systematisk språkarbeid. Det rapporteres til ledergruppen hvordan plikter etter språkloven blir ivaretatt. Dette gjøres for å sikre forankring og fokus med sikte på å overholde nynorskandelen.

Arkiv

Nasjonalbiblioteket har fortsatt tiltakene som ble initiert i 2023, gjennom 2024. Det er et kontinuerlig fokus på å forsterke og forbedre arbeidet med journalføring, arkivtilfang og dermed økt dokumentoffentlighet. Det arbeides med prosedyrerevisjoner. Samtidig innføres elektronisk signatur som forbedrings- og effektiviseringstiltak. I løpet av neste driftsår er det en målsetting å styrke det arkivfaglige miljøet i virksomheten ytterligere.

Sikkerhet og beredskap

Departementet har etablert en praksis der god informasjonssikkerhet er et fast oppfølgingspunkt i styringsdialogen. Nasjonalbiblioteket har via LISF (ledelsen sitt informasjonssikkerhetsforum) opprettet en egen gruppe, SF (Sikkerhetsforum). SF har som oppgave å følge opp sikkerheten i virksomheten. Gruppen følger opp sikkerhetsplanen til ledelsen både innenfor informasjonssikkerhet og fysisk sikring gjennom året og rapporterer tilbake til ledelsen.

Virksomheten har rekruttert personell med svært høy sikkerhetskompetanse innenfor det digitale feltet. Virksomhetens organisering og metodikk for risikoanalyser og sikring er til revisjon.

Ansettelser av personer som tidligere var omfattet av Inkluderingsdugnaden

Nasjonalbiblioteket følger opp regjeringens målsettinger for en positiv utvikling i antall ansettelser av personer som tidligere var omfattet av Inkluderingsdugnaden. Nasjonalbiblioteket vil sette nye mål for dette arbeidet i 2025. Dette er et samarbeid mellom ledelsen og hovedsammenslutningene.

I 2024 ble det gjennomført svært få tilsettinger av personell i faste stillinger. Hovedandelen av tilsettingene var i spesialistfunksjoner hvor det historisk har vist seg vanskelig å nå tilstrekkelig kvalifiserte personer i disse målgruppene.

Forvaltning av spillemidler

Kultur- og likestillingsdepartementet ga i 2024 et tilskudd på 54,7 millioner kroner. Nasjonalbiblioteket fikk i oppdrag å forvalte midlene til prosjekt- og utviklingstiltak på bibliotekfeltet. Inntil 10 % av summen, det vil si inntil 5,4 millioner kroner, ble disponert til Nasjonalbibliotekets forvaltning av midlene. Tilskuddsmidlene ble benyttet til ordninger med sikte på å stimulere utvikling av norske folke- og fagbibliotek. Midlene blir bevilget etter søknad. Forvaltningen inneholder også kontrollopgaver med regnskapsføring og rapportering overfor tilskuddsmottakerne.

ANTALL ANSETTELSE AV PERSONER MED NEDSATT FUNKSJONSEVNE OG/ELLER FRAVÆR FRA ARBEID, UTDANNING ELLER OPPLÆRING		
Fast ansettelse	Gjennomsnitt for 2020 og 2021	2024
Nyansatte til sammen	33	11
Nyansatte fra målgruppene	2	0
Prosentandel nyansatte i målgruppene	5 %	0 %

de. eða galopfi en miðialopfi sem etla ma. þó at
ued sett. zoll tóki þáa epim seallð nar en os tek
npt samlikt i. þa þakkum þar allir ihu xpc
ad' utan enda amen.

þra loðhligr mibodis mædr. ok neþna þa n
men hapa. z þeim symzt uenazt' til skila. z
eidi sinum sama. En þan eid' skulu þeir si
dagh er þr koma til gularþings. meðr þessi

DEL V

VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER

Nasjonalbiblioteket er rustet for videre drift.

De økonomiske rammene slik de er tildelt over statsbudsjettet 2024, gjør Nasjonalbiblioteket i stand til å oppfylle de pliktene som vi er pålagt gjennom lov om pliktavlevering, tildelingsbrev og andre føringer fra Kultur- og likestillingsdepartementet.

Innfasingen av NLB, åpning av nye fjellhaller, bygging av nytt automatlager 3 og nytt medielaboratorium, samt det utvidede oppdraget knyttet til digitalisering for ABM-sektoren har vært de viktigste fokusområdene og svært viktig for prioriteringene i Nasjonalbiblioteket. I tillegg til dette har virksomheten fremdeles flere større satsinger som vil prege arbeidet i årene som kommer: implementering av den nye pliktavleveringsloven på permanent basis, konsekvensvurderinger av

sammenhengen mellom tekstkorpus og generative KI-modeller, videreføring av formidlingssatsingen og språksatsingen i samarbeid med Språkrådet.

Bibliotekstrategien (2020–2024/2025): Bibliotekstrategien kommer også til å prege arbeidsoppgavene til Nasjonalbiblioteket i 2025.

På slutten av driftsåret 2024 ble det klart at Nasjonalbiblioteket blir tildelt midler til to prosjekter fra driftsåret 2025.

Det bevilges midler til styrking av digitaliseringskapasiteten ved anleggene i Mo i Rana, og det bevilges midler til satsing på utvikling av generative KI-modeller. Slike satsinger bygger opp under Nasjonalbibliotekets mandat og vil bidra til å styrke virksomheten.

Hovedbygget på Solli plass. Foto: Gorm K. Gaacre / Nasjonalbiblioteket.

DEL VI

ÅRSREGNSKAP

KOMMENTARER FRA LEDELSEN TIL ÅRSREGNSKAPET 2024

Formål

Nasjonalbiblioteket er et bruttofinansiert statlig forvaltningsorgan underlagt Kultur- og likestillingsdepartementet. Nasjonalbiblioteket fører regnskap etter statlig regnskapsstandard (SRS). I tillegg følger vi kontantprinsippet. Årsregnskapet utgjør del VI i årsrapporten.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i samsvar med regler om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra Kultur- og likestillingsdepartementet i instruks om økonomistyring. Vi mener at regnskapet gir et dekkende bilde av de disponible bevilgningene, kostnader, inntekter, eiendeler og gjeld.

VURDERING AV VESENTLIGE FORHOLD

Lønnsoppgjøret i staten for 2024 blir ikke utbetalt før i 2025. Dermed har ikke virksomheten utbetalt resultatet av lønnsoppgjøret i 2024. Virksomheten har gjort et estimat for lønnsavsetningen for det sentrale lønnsoppgjøret (lokale og eventuelt sentrale tillegg) som utgjør 10,5 millioner kroner.

Lønnsavsetningen inkluderer feriepenger, og det er avsatt for arbeidsgiveravgift av lønnsavsetningen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsåret 2024

Bevilgningsrapporteringen viser at de samlede bevilgningene i 2024 har vært 1 024 millioner kroner inklusive overføringer fra året før. Av disse hører 103 millioner

kroner til post 80, og 94 millioner kroner er investeringer.

I tillegg er det bevilget inntil 30 millioner kroner på post 21. Dette er midler som benyttes til å utvikle og drive felles tjenester og felles infrastruktur på oppdrag fra departementet.

Bedriften er tilpasset tildelte bevilgninger, og den regnskapsmessige statusen er fulgt opp kontinuerlig med rapportering fra avdelingene. I samsvar med det periodiserte regnskapet (se resultatoppstilling og balanseoppstilling) er årets resultat i år på 0 millioner kroner.

Post 01 Driftsutgifter viser et mindreforbruk på 22,4 millioner kroner. Nasjonalbiblioteket har en merinntekt på post 01 på 2,4 millioner kroner. Samlet utgjør dette et mindreforbruk på 24,8 millioner kroner. I tillegg har post 01 en mindreutgift for tildelt lønnskompensasjon i 2024 på 10,45 millioner kroner, for lønnsoppgjør som blir utbetalt i 2025. Samlet mindreforbruk på post 01 er 35,22 millioner kroner.

Utover budsjettert avsatt reserve skyldes mindreforbruket i hovedsak dette:

- Lønnsoppgjøret for 2024 blir utbetalt i 2025.
- Ferdigstillelse av to nye lokaler ved virksomhetens anlegg i Rana ble noe forsinket. De var planlagt ferdigstilt tidlig på sommeren 2024, og anleggene ble først overlevert ved utgangen av september og i oktober. Husleiekostnaden ble derfor lavere i 2024 enn forventet.
- Det ankom forskningsmidler i 2024 som var forventet utbetalt i 2025.

Overordnede føringer for regnskapene begrenser det mulige overførbare beløpet fra ett driftsår til et annet til

5 % av bevilgningen for post 032601. Dette er jf. bestemmelser i bevilgningsreglementet og det årlige rundskrivet om overførbare bevilgninger.

For Nasjonalbiblioteket overskrider mindreforbruket *ikke* denne grensen.

Nasjonalbiblioteket har et mindreforbruk på kapittel/post 032621 og 332602 på 17,8 millioner kroner totalt sett for utgifter og inntekter. Det har vært en merutgift på 1,4 millioner kroner på post 21 og en merinntekt på 19,2 millioner kroner. Nasjonalbiblioteket har benyttet sin disponible ramme med hensyn til merinntektsfullmaktene gitt i tildelingsbrev av 17.01.2024. Post 21 ses i relasjon til inntekter under kapittel 3326 post 02. Posten har følgende hovedelementer:

1. Nasjonal bibliotekstrategi: Tildelte bevilgninger samt deler av de overførte midlene finansierer satsingen. Det har vært stor aktivitet knyttet til prosjektene i strategien. Av de midlene som søkes overført, vil ca. 6 millioner kroner tilhører bibliotekstrategiske satsinger, og de er planlagt benyttet i løpet av 2025.
2. I 2024 ble Nasjonalbiblioteket tildelt ekstra midler til finansiering av utvidede tilganger for utvidet Bokhylleavtale. Disse er benyttet.
3. Nasjonalbiblioteket fikk også tildelt midler fra Sparebankstiftelsen til kjøp og digitalisering av en samling skråfoto. Dette er et prosjekt som vil gå over flere år.
4. I tillegg fikk Nasjonalbiblioteket private gavemidler til prosjektene Lagabøte II og «De norske middelalderlovene». Disse midlene vil også bli benyttet i flerårige prosjekter.

Artskontorrapporteringen viser at netto rapporterte driftsutgifter er 744,3 millioner kroner i 2024. Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter beløp seg til 421 millioner kroner i 2024 mot 393 millioner kroner i 2023. Endringen skyldes i sin helhet lønnsoppgjøret for perioden.

Andre utbetalinger til drift, i hovedsak husleiekostnader og kjøp av tjenester, beløp seg til 387 millioner kroner i 2024 mot 352,9 millioner kroner i 2023. Endringen knyttes opp mot prisøkninger samt overtakelse av nye anlegg i Mo i Rana.

Investeringsutgifter viser 37 millioner kroner i 2024 mot 29 millioner kroner i 2023. Årsaken var i hovedsak at vi har hatt høy aktivitet på oppgraderinger av bygninger og tekniske anlegg, samt kostnader for utvikling av digital plattform og digitalt utstyr.

Det ble i 2024 bevilget 102,75 millioner kroner til post 80. Hele bevilgningen er brukt.

For regnskapsåret 2024 ble det tildelt 54,7 millioner kroner etter fordeling av overskuddet til Norsk Tipping, omtalt som spillemidler. Av disse er 5,5 millioner kroner brukt til å administrere ordningen – hovedsakelig lønnsmidler til saksbehandling i forbindelse med tildelinger. I tillegg er det tildelt 18,9 millioner kroner til Nasjonalbibliotekets utvikling av infrastrukturen i sektoren, jf. Bibliotekstrategien.

Tilleggsopplysninger
Regnskapet for de resterende tildelte spillemidlene føres på eget registrert firma. Midlene som forvaltes i dette firmaet, inngår dermed ikke i Nasjonalbibliotekets regnskap, og regnskapet revideres ikke av Riksrevisjonen, men av privat revisor.

Riksrevisjonen er ekstern revisor og godkjenner årsregnskapet for Nasjonalbiblioteket. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per i dag, men revisjonsmeldingen er ventet å foreligge i 1. tertial 2025. Rapporten er unntatt offentlig innsyn fram til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen, men vil bli publisert på Nasjonalbibliotekets nettsider så snart dokumentet er offentlig.

Oslo, 15.03.2025

Aslak Sira Myhre

NASJONALBIBLIOTEKAR, NASJONALBIBLIOTEKET

PRINSIPPNOTE TIL ÅRSREGNSKAPET

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2024 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og arts-kontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret.
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.
- d) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

BEVILGNINGSRAPPORTERINGEN

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen for samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter, og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige

virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke rapportert som en inntekt til statsregnskapet og derfor ikke vist som inntekt i artskontorrapporteringen.

PRINSIPPNOTE II TIL ÅRSREGNSKAPET FOR NASJONALBIBLIOTEKET

Regnskapsprinsipper for bruttobudsjetterte virksomheter.
Virksomhetsregnskap avlagt i henhold til de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Elementene i resultat- og balanseregnskapet er nærmere spesifisert i notene 1–15.

Kommentarer til sammenlikningstallene
I 2023 mottok vi en kreditnota på 6,2 millioner kroner fra Entra for bygninger. Det var kostnader som tilhørte 2022, men som leverandøren først sendte Nasjonalbiblioteket kreditnota på i 2023. Dette bidrar til lavere sammenlikningstall for 2023.

Avsetninger faktura på flyt
Husleiefaktura i 2023 for første kvartal 2024 hadde annen fakturadato enn husleiefaktura i 2024 for første kvartal 2025. Begge avsetningene er korrekt beregnet.

I 2023 ble Norsk lyd- og blindeskriftsbibliotek (NLB) virksomhetsoverdratt til Nasjonalbiblioteket. Ved overføring av balansen hadde de et anlegg under utførelse, det var etablering av ny «Min side». Dette ble omtalt i balansedokumentet. Dette anlegget ble satt i produksjon i 2024 og flyttet til «Programvare» i anleggsmodulen.

TRANSAKSJONSBASERTE INNTEKTER

Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekt resultatføres når den er opptjent. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet hvor overføring av risiko og kontroll er overført til kjøper. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Inntekter fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer
Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres etter prinsippet om motsatt sammenstilling. Dette innebærer at inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres i takt med at aktivitetene som finansieres av disse inntektene, utføres, det vil si i samme periode som kostnadene påløper (motsatt sammenstilling).

Bruttobudsjetterte virksomheter har en forenklet praktisering av prinsippet om motsatt sammenstilling ved at inntekt fra bevilgninger beregnes som differansen mellom periodens kostnader og opptjente transaksjonsbaserte inntekter og eventuelle inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten. En konsekvens av dette er at resultatet av periodens aktiviteter blir null.

Kostnader
Utgifter som gjelder transaksjonsbaserte inntekter, kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt.

Utgifter som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, kostnadsføres i samme periode som aktivitetene er gjennomført og ressursene er forbrukt.

Pensjoner
SRS 25 Ytelser til ansatte legger til grunn en forenklet

regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Statlige virksomheter skal ikke balanseføre netto pensjonsforpliktelser for ordninger til Statens pensjonskasse (SPK).

Virksomheten resultatfører arbeidsgiverandelen av pensjonspremien som pensjonskostnad. Pensjon kostnadsføres som om pensjonsordningen i SPK var basert på en innskuddsplan.

Fra 2022 har SPK lagt om pensjonspremiemodellen for statlige virksomheter. Fra 1. januar 2022 betaler virksomheten en virksomhetsspesifikk hendelsesbasert arbeidsgiverandel som del av pensjonspremien. At premien er virksomhetsspesifikk, betyr at den beregnes ut fra den enkelte virksomhets forhold, ikke for grupper av virksomheter samlet. At den er hendelsesbasert, betyr at den tar hensyn til de faktiske hendelser i medlemsbestanden i virksomheten, slik at premiereserven er a jour i forhold til medlemmets opptjening. Medlemsandelen på to prosent av lønnsgrunnlaget er uendret.

Leieavtaler
Virksomheten har valgt å benytte forenklet metode i SRS 13 om leieavtaler og klassifiserer alle leieavtaler som operasjonelle leieavtaler.

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler
Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av virksomheten. Med varige eiendeler menes eiendeler med utnyttbar levetid på tre år eller mer. Med betydelige eiendeler forstås eiendeler med anskaffelseskost på 50 000 kroner eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger.

Kontorinventar og PC-er med tilhørende skjerm med utnyttbar levetid på tre år eller mer er balanseført som egne grupper.

Varige driftsmidler nedskrives til virkelig verdi ved endret anvendelse eller utnyttelse, dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

Egenutvikling av programvare
Kjøp av bistand til utvikling av programvare er balanseført. Utgifter knyttet til bruk av egne ansatte i applikasjonsutviklingsfasen ved utvikling av programvare, er ikke balanseført.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld
Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler / langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Beholdning av varer og driftsmateriell
Beholdninger omfatter varer for salg og driftsmateriell som benyttes i eller utgjør en integrert del av virksomhetens offentlige tjenesteyting. Innkjøpte varer er verdsatt til anskaffelseskost ved bruk av metoden først inn, først ut (FIFO). Beholdninger av varer er verdsatt til det laveste av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi. Beholdninger av driftsmateriell er verdsatt til anskaffelseskost.

I 2024 solgte Nasjonalbiblioteket to skannere for til sammen 100 000 kroner.

Fordringer
Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Valuta
Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen ved regnskapsårets slutt. Her er Norges Banks spotkurs per 31.12. lagt til grunn.

Statens kapital
Statens kapital utgjør nettobeløpet av virksomhetens eiendeler og gjeld, og framgår i regnskapslinjen for avregninger i balanseoppstillingen. Bruttobudsjetterte virksomheter presenterer ikke konsernkontoene i Norges Bank som bankinnskudd. Konsernkontoene inngår i regnskapslinjen avregnet med statskassen.

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten presenteres etter bruttoprinsippet.

STATLIGE RAMMEBETINGELSER

Selvassurandørprinsippet
Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

Statens konsernkontoordning
Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskontoer i Norges Bank.

Virksomheten tilføres ikke likvider gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. For bruttobudsjetterte virksomheter nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto i Norges Bank ved overgangen til nytt regnskapsår.

OPPSTILLING AV BEVILGNINGSRAPPORTERING 31.12.2024

UTGIFTS- KAPITTEL	KAPITTEL- NAVN	POST	POSTTEKST	NOTE	SAMLET TILDELING	REGNSKAP 2024	MERUTGIFT (-) OG MIN- DREUTGIFT	POSTERT PÅ AVGITTE BELASTNINGS- FULLMAKTER	AVVIK FRA TIL- DELING
0326	Språk- og bibliotekformål	01	Driftsutgifter		787 385 000	765 020 299	22 364 701		
0326	Språk- og bibliotekformål	01	Driftsutgifter lønnskom- pensasjon for lønnsoppgjør utbetalt 2025		10 446 000	0	10 446 000		
0326	Språk- og bibliotekformål	21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres		29 579 893	31 013 443	-1 433 550		
0326	Språk- og bibliotekformål	45	Større ut- styrsanskaf- felser og vedlikehold, kan overføres		93 661 000	48 766 719	44 894 281		
0326	Språk- og bibliotekformål	80	Bibliotek- og litteraturtiltak		102 750 000	102 745 733	4 267		
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	1	Nettoordning for mva i staten		0	39 050 895			
Sum utgiftsført					1 023 821 893	986 597 089			

INNTEKTS- KAPITTEL	KAPITTEL- NAVN	POST	POSTTEKST	SAMLET TILDELING	REGNSKAP 2024	MERINNEKT OG MINDRE- INNEKT(-)	POSTERT PÅ AVGITTE BELASTNINGS- FULLMAKTER	AVVIK FRA TIL- DELING
3326	Språk- og biblioteksfor- mål	01	Ymse inntekter	23 602 000	26 010 784	2 408 784		
3326	Språk- og biblioteksfor- mål	02	Inntekter ved oppdrag	18 336 000	37 566 000	19 230 000		
5309	Tilfeldige inntekter	29	Tilfeldige inntekter	0	1 071 993			
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiver- avgift, SLP	0	36 641 177			
Sum inntektsført				41 938 000	101 289 955			

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet	885 307 134
--	-------------

KAPITALKONTOER								
60074901	Norges Bank KK / innbetalinger				92 285 656			
60074902	Norges Bank KK/ utbetalinger				-973 127 555			
703821	Endring i mellomvæ- rende med statskassen				-4 465 235			
Sum rapportert					0			

BEHOLDNINGER RAPPORTERT TIL KAPITALREGNSKAPET (31.12.)				
		2024	2023	Endring
703821	Mellom- værende med statskassen	-30 301 951	-25 836 715	-4 465 235

NOTE A
FORKLARING AV SAMLET TILDELING UTGIFTER

KAPITTEL OG POST	OVERFØRT FRA I FJØR	ÅRETS TILDELINGER	SAMLET TILDELING
32601	13 066 000	774 319 000	787 385 000
32645	41 261 000	52 400 000	93 661 000
32680	0	102 750 000	102 750 000
32621	11 344 893	18 235 000	29 579 893

NOTE B
FORKLARING TIL BRUKTE FULLMAKTER OG BEREGNING AV MULIG OVERFØRBART BELØP TIL NESTE ÅR

KAPITTEL OG POST	032601/332601	032621/332602	032645
STIKKORD		Kan overføres	Kan overføres
MERUTGIFT(-)/ MINDRE UTGIFT	22 364 701	-1 433 550	44 894 281
UTGIFTSFØRT AV ANDRE IHT. AVGITTE BELASTNINGS-FULLMAKTER(-)			
MERUTGIFT(-)/ MINDREUTGIFT ETTER AVGITTE BELASTNINGSFULLMAKTER	22 364 701	-1 433 550	44 894 281
MERINNTEKTER / MINDREINNTEKTER(-) IHT. MERINNTEKTSFULLMAKT	2 408 784	19 230 000	0
OMDISPONERING FRA POST 01 TIL 45 ELLER TIL POST 01/21 FRA NESTE ÅRS BEVILGNING			
INNSPARINGER(-)			
SUM GRUNNLAG FOR OVERFØRING	24 773 485	17 796 450	44 894 281
KOMPENSASJON FOR LØNNSOPPGJØRET 2024 *	10 446 000		
MAKS. OVERFØRBART BELØP**	48 639 650	35 423 000	116 238 000
MULIG OVERFØRBART BELØP BEREGNET AV VIRKSOMHETEN	35 219 485	17 796 450	44 894 281

* Kolonnen viser lønnskompensasjon på den enkelte budsjettpost for lønnsoppgjørene 2024 slik foreslått i departementenes omgrupperingsproposi- sjoner og slik disse fremgår av vedlegg 4 i Prop. 36 S (2024–2025) Nysaldering av statsbudsjettet 2024. Se årlig rundskriv R-2/2025 for mer detaljert informasjon.

** Maksimalt beløp som kan overføres er lønnskompensasjon pluss 5% av årets bevilgning på driftspostene 01–29, unntatt post 24, fratrukket lønns- kompensasjon, eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". For poster uten stikkordet "kan overføres", beregnes maksimalt overførbart beløp slik: (Årets bevilgning – lønnskompensasjon)*5% + lønnskompensasjon. Se årlig rundskriv R-2/2025 for mer detaljert infor- masjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

*** Mulig overførbart beløp er "Sum grunnlag for overføring", men maksimalt "Maks. overførbart beløp", og minimum "Kompensasjon for lønnsoppgjøret 2024". Se årlig rundskriv R-2/2025 for mer detaljert informasjon om mulig overførbart beløp.

Tildelingen til virksomheten på kapittel/post 032645 og 032621 er gitt med stikkord "kan overføres". Beløpet stammer fra tildelinger innen for de to siste budsjettårene og virksomheten viderefører beløpet som en del av mulig overførbare beløp

Mulig overførbare beløp:
I tråd med merinntektsfullmakten gitt i tildelingsbrev av 17.01.2024 viser samlet mindreforbruk for Nasjonalbiblioteket for kapittel 0326 post 01 og kapittel 3326 post 01 kr 24 773 485.
Justert for lønnskompensasjon mottatt i 2024 for lønnsoppgjør utbetalt i 2025 så viser samlet mindreforbruk for Nasjonalbiblioteket for kapittel 0326 post 01 og kapittel 3326 post 01 kr 35 219 485

Nasjonalbiblioteket meldte i rapportering på statsregnskapet per august 2024 et forventet mindreforbruk på 18,86 mill. kr. Avviket fra det forventede årsresultatet skyldes i hovedsak:
• Ferdigstillelse av to nye lokaler ved virksomhetens anlegg i Rana ble noe forsinket. Dette gjelder lokalene omtalt som Automatlager III og Medielab. Disse var planlagt ferdigstilt tidlig sommer 2024.
• Nasjonalbibliotekets finansiering av denne anleggsutvidelsen var knyttet til utvidet satsing på digitalisering og i en oppbyggingsfase var mid- lene tilført ved post 032645. Husleien for disse byggene er satt til ca. 17,5 mill. kr per år. Gitt den planlagte ferdigstillelsen hadde dermed Nasjonalbiblioteket behov for overføring av midler for inndekning av husleie og bygningers drift fra pos 032645 til post 032601.
Nasjonalbiblioteket fikk overført 8 mill. kr. til dekning av forventede kostnader på post 032601 i 2024.
• Disse anleggene ble ferdigstilt og overtatt noe senere enn forventet henholdsvis slutten av september og medio oktober.
• Husleiekostnaden for automatlager III og Medielabben ble derfor ca. 3 mill. kr lavere i 2024 enn forventet.

Samlet inntekt på kapittel post 332601 viser 2,41 mill. kr høyere enn inntektskravet. Dette skyldes i hovedsak:
1. Høye inntekter for salg av pratteksemplar for Lagabøtes Landslov. Det ble i 2024 solgt betydelig flere eksemplarer av praktutgaven enn prognosert.
2. Uforutsett overføring av forskningsinntekter fra Universitetet i Oslo, – midler som Nasjonalbiblioteket hadde forventet utbetalt i 2025.

Totalt mindreutgift kr 24 773 485 på post 01 søkes overført til 2025.

Nasjonalbiblioteket har i tildelingsbrev av 19.12.2024 fått tildelt kompensasjon for lønnsoppgjøret for 2024 på kr 10 446 000. Lønnsoppgjøret utbetales i 2025. Totalt mindreutgift kr 10 446 000 på post 01 søkes overført til 2025.

Nasjonalbiblioteket har et mindreforbruk på kapittel/post 032621 og 332602 på kr 17 796 450 totalt sett for utgifter og inntekter. Det har vært et merforbruk på 1,4 mill. kroner på post 21 og en merinntekt på 19,2 mill. kroner; til sammen totalt mindreforbruk på 17,8 mill.kr. Nasjonalbiblioteket har benyttet sin disponible ramme med hensyn til merinntektsfullmaktene gitt i tildelingsbrev av 17.01.2024. Post 21 ses i relasjon til inntekter under kapittel 3326 post 02.

- Året 2024 ble preget av 3 hendelser knyttet til post 032621.
1. Det ble tildelt ekstra midler knyttet til økt satsing på Bokhylla i 2024. Her ble det gitt en ekstra tildeling på 7,3 mill. kr. Det ble også tildelt to større beløp fra private stiftelser knyttet til:
 2. «Middelalderdokumenter finansiert av Elvekallen» og
 3. Digitalisering av «Skråfotosamling» som tidligere er anskaffet med midler tildelt av Sparebankstiftelsen.

Totalt viser regnskapene merutgift på – 1,43 mill. kr. på post 21 og merinntekt på –19,23 mill. kr. En kort oppsummering:
* Nasjonal Bibliotekstrategi. Tildelte bevilgninger samt deler av de overførte midlene finansierer satsingen. Det har vært stor aktivitet knyttet til prosjektene i strategien.
Av de midlene som søkes overført vil ca. 6 mill. tilhøre bibliotekstrategiske satsinger og de er planlagt benyttet i løpet av 2025.
* I 2024 ble NB tildelt ekstra midler til finansiering av utvidede tilganger – utvidet Bokhylleavtale.
* NB fikk også tildelt midler fra Sparebankstiftelsen til kjøp og digitalisering av en samling skråfoto. Dette er et prosjekt som vil gå over flere år.
* I tillegg fikk NB også private gavemidler for prosjektet Lagabøte II og «Dei norske middelalderlovene». Disse midlene vil også bli benyttet i flerårige prosjekter.
Totalt mindreutgift kr 17 796 450 på post 21 søkes overført til 2025.

Totalt ved Nasjonalbiblioteket ble det for driftsåret 2024 på post 01 et mindreforbruk på 24,8 mill.kr. Justert for lønnskompensasjon ble det for driftsåret 2024 på post 01 et mindreforbruk på 35,2 mill.kr. Maks overførbart beløp er begrenset til 5% av bevilgningen for hele posten, jamfør bestemmelser i bevilgningsreglementet og det årlige rundskrivet om overførbare bevilgninger. For Nasjonalbiblioteket overskrider mindreforbruket ikke denne grensen.

OPPSTILLING AV ARTSKONTORRAPPORTERINGEN 31.12.2024

DRIFTSINNTEKTER RAPPORTERT TIL BEVLGNINGSREGNSKAPET	31.12.2024	31.12.2023
Innbetalinger fra gebyrer	625	856
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	51 079 972	38 332 251
Salgs- og leieinnbetalinger	12 388 871	11 204 698
Andre innbetalinger	105 800	0
Sum innbetalinger fra drift	63 575 268	49 537 804

DRIFTSUTGIFTER RAPPORTERT TIL BEVLGNINGSREGNSKAPET		
Utbetalinger til lønn	420 770 437	393 267 863
Andre utbetalinger til drift	387 023 396	352 855 750
Sum utbetalinger til drift	807 793 833	746 123 612

Netto rapporterte driftsutgifter	744 218 566	696 585 808
----------------------------------	-------------	-------------

INVESTERINGS- OG FINANSINNTEKTER RAPPORTERT TIL BEVLGNINGSREGNSKAPET		
Innbetaling av finansinntekter	13 055	107 621
Sum investerings- og finansinntekter	13 055	107 621

INVESTERINGS- OG FINANSUTGIFTER RAPPORTERT TIL BEVLGNINGSREGNSKAPET		
Utbetaling til investeringer	37 122 777	29 070 927
Utbetaling av finansutgifter	17 953	4 750
Sum investerings- og finansutgifter	37 140 730	29 075 676

Netto rapporterte investerings- og finansutgifter	37 127 675	28 968 055
---	------------	------------

INNKREVINGSVIRKSOMHET OG ANDRE OVERFØRINGER TIL STATEN		
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	150 000	0
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	150 000	0

TILSKUDDSFORVALTNING OG ANDRE OVERFØRINGER FRA STATEN		
Utbetalinger av tilskudd og stønader	102 623 169	98 372 530
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	102 623 169	98 372 530

INNTEKTER OG UTGIFTER RAPPORTERT PÅ FELLESKAPITLER		
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)	921 993	869 247
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)	36 641 177	33 758 625
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)	39 050 895	33 707 055
Netto rapporterte utgifter på felleskapitler	1 487 724	-920 817

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet	885 307 134	823 005 576
--	-------------	-------------

OVERSIKT OVER MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN EIENDELER OG GJELD	31.12.2024	31.12.2023
Fordringer på ansatte	273 745	194 558
Kundefordringer	40 347	1 518
Konter	5 178	2 585
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank	0	0
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-13 343 458	-15 437 195
Skyldige offentlige avgifter	-1 252 154	-1 607 906
Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse*	-16 025 608	-8 990 276
Mottatte forskuddsbetalinger	0	0
Lønn (negativ netto, for mye utbetalt lønn m.m.)	0	0
Differanser på bank og uidentifiserte innbetalinger	0	0

Sum mellomværende med statskassen	-30 301 951	-25 836 715
-----------------------------------	-------------	-------------

* Pensjonstrekket i de ansattes lønn (2 %) på konto 263 inngår også på denne linjen.

Del I Leders beretning	Del II Introduksjon til virksomheten og hovedtall	Del III Aktiviteter og resultater i 2024	Del IV Styring og kontroll i virksomheten	Del V Vurdering av framtidsutsikter	Del VI Årsregnskap
---------------------------	--	---	--	--	-----------------------

RESULTATREGNSKAP

DRIFTSINNTEKTER	NOTE	31.12.2024	31.12.2023
Inntekt fra bevilgninger	1	806 607 360	737 299 233
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	44 659 067	38 874 987
Inntekt fra gebyrer	1	545	936
Salgs- og leieinntekter	1	12 026 089	11 661 342
Andre driftsinntekter	1	105 800	0
Sum driftsinntekter		863 398 860	787 836 498

DRIFTSKOSTNADER			
Varekostnader		5 394 046	2 902 170
Lønnskostnader	2	425 742 540	403 603 255
Avskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	3,4	39 895 993	37 449 610
Nedskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	3,4	0	0
Andre driftskostnader	5	392 361 410	343 984 309
Sum driftskostnader		863 393 989	787 939 343

Driftsresultat		4 871	-102 845
----------------	--	-------	----------

FINANSINNTEKTER OG FINANSKOSTNADER			
Finansinntekter	6	13 055	107 621
Finanskostnader	6	17 926	4 776
Sum finanssinntekter og finanskostnader		-4 871	102 845

Resultat av periodens aktiviteter		0	0
-----------------------------------	--	---	---

AVREGNINGER OG DISPONERINGER			
Sum avregninger og disponeringer		0	0

INNKREVINGSVIRKSOMHET OG ANDRE OVERFØRINGER TIL STATEN			
Avgifter og gebyrer direkte til statskassen	8	150 000	0
Avregning med statskassen innkreivingsvirksomhet		150 000	0
Sum innkreivingsvirksomhet og andre overføringer til staten		0	0

TILSKUDDSFORVALTNING OG ANDRE OVERFØRINGER FRA STATEN			
Tilskudd til andre	9	102 623 169	98 372 530
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning		102 623 169	98 372 530
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		0	0

Del I Leders beretning	Del II Introduksjon til virksomheten og hovedtall	Del III Aktiviteter og resultater i 2024	Del IV Styring og kontroll i virksomheten	Del V Vurdering av framtidsutsikter	Del VI Årsregnskap
---------------------------	--	---	--	--	-----------------------

BALANSE
EIENDELER

A. ANLEGGSMIDLER	NOTE	31.12.2024	31.12.2023
I IMMATERIELLE EIENDELER			
Programvare og lignende rettigheter	3	10 628 184	7 124 799
Immaterielle eiendeler under utførelse	3	0	2 521 019
Sum immaterielle eiendeler		10 628 184	9 645 819

II VARIGE DRIFTSMIDLER			
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	4	0	0
Maskiner og transportmidler	4	20 586 868	21 549 878
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	4	101 461 402	104 388 562
Anlegg under utførelse	4	0	0
Infrastruktureiendeler	4	0	0
Sum varige driftsmidler		122 048 270	125 938 440

III FINANSIELLE ANLEGGSMIDLER			
Sum finansielle anleggsmidler		0	0

Sum anleggsmidler		132 676 454	135 584 259
-------------------	--	-------------	-------------

B. OMLØPSMIDLER			
I BEHOLDNING AV VARER OG DRIFTSMATERIELL			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	10	10 111 808	5 833 084
Sum beholdning av varer og driftsmateriell		10 111 808	5 833 084

II FORDRINGER			
Kundefordringer	11	1 052 548	1 525 113
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	12	0	0
Andre fordringer	13	33 633 670	13 044 066
Sum fordringer		34 686 218	14 569 180

III BANKINNSKUDD, KONTANTER OG LIGNENDE			
Bankinnskudd	14	0	0
Kontanter og lignende	14	5 178	2 585
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende		5 178	2 585

Sum omløpsmidler		44 803 204	20 404 849
------------------	--	------------	------------

Sum eiendeler drift		177 479 659	155 989 107
---------------------	--	-------------	-------------

IV FORDRINGER VEDRØRENDE INNKREVINGSVIRKSOMHET OG ANDRE OVERFØRINGER

Sum fordringer vedr. innkrevingsvirksomhet og andre overføringer	8	0	0
--	---	---	---

Sum eiendeler	177 479 659	155 989 107
---------------	-------------	-------------

STATENS KAPITAL OG GJELD

C. STATENS KAPITAL	NOTE	31.12.2024	31.12.2023
I VIRKSOMHETSKAPITAL			
Sum virksomhetskaperital		0	0
II AVREGNINGER			
Avregnet med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	28 371 342	58 270 902
Sum avregninger		28 371 342	58 270 902
Sum statens kapital			
		28 371 342	58 270 902

D. GJELD			
I AVSETNING FOR LANGSIKTIGE FORPLIKTELSE			
Sum avsetninger for langsiktige forpliktelser		0	0

II ANNEN LANGSIKTIG GJELD			
Sum annen langsiktig gjeld		0	0

III KORTSIKTIG GJELD			
Leverandørgjeld		50 337 505	16 483 547
Skyldig skattetrekk og andre trekk		13 343 458	15 437 195
Skyldige offentlige avgifter		6 919 116	7 126 751
Avsatte feriepenger		38 119 738	37 837 156
Mottatt forskuddsbetaling	12	0	0
Annen kortsiktig gjeld	15	40 388 500	20 833 557
Sum kortsiktig gjeld		149 108 317	97 718 206

Sum gjeld	149 108 317	97 718 206
-----------	-------------	------------

Sum statens kapital og gjeld drift	177 479 659	155 989 107
------------------------------------	-------------	-------------

IV GJELD VEDRØRENDE TILSKUDDSFORVALTNING OG ANDRE OVERFØRINGER

Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	9	0	0
--	---	---	---

Sum gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer		0	0
---	--	---	---

Sum statens kapital og gjeld	177 479 659	155 989 107
------------------------------	-------------	-------------

NOTE 1 DRIFTSINNTEKTER

INNTEKT FRA BEVILGNINGER*	31.12.2024	31.12.2023
Inntekt fra bevilgninger	806 607 360	737 299 233

Sum inntekt fra bevilgninger	806 607 360	737 299 233
------------------------------	-------------	-------------

*Etter de statlige regnskapsstandardene beregnes inntekt fra bevilgninger for bruttobudsjetterte virksomheter som differansen mellom periodens kostnader og opptjente transaksjonsbaserte inntekter og eventuelle inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten. En konsekvens av dette er at resultat av periodens aktiviteter blir null.

For informasjon om mottatte bevilgninger se oppstilling av bevilgningsrapportering.

INNTEKT FRA TILSKUDD OG OVERFØRINGER		
Tilskudd fra Norges forskningsråd	3 475 875	1 823 929
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	35 317 123	27 088 807
Tilskudd fra EU	0	0
Andre tilskudd og overføringer	5 866 069	9 962 251

Sum inntekt fra tilskudd og overføringer	44 659 067	38 874 987
--	------------	------------

INNTEKT FRA GEBYRER		
Gebyrer	545	936

Sum inntekt fra gebyrer	545	936
-------------------------	-----	-----

SALGS- OG LEIEINNTEKTER		
Salgsinntekt, avgiftspliktig	2 552 380	1 694 130
Salgsinntekt, avgiftsfri	9 473 708	9 967 213
Salgsinntekt, unntatt avgiftsplikt	0	0
Leieinntekter	0	0
Uopptjent inntekt	0	0

Sum salgs- og leieinntekter	12 026 089	11 661 342
-----------------------------	------------	------------

ANDRE DRIFTSINNTEKTER		
Gevinst ved avgang av anleggsmidler	100 000	0
Andre driftsinntekter	5 800	0

Sum andre driftsinntekter	105 800	0
---------------------------	---------	---

Sum driftsinntekter	863 398 860	787 836 498
---------------------	-------------	-------------

Del I Leders beretning	Del II Introduksjon til virksomheten og hovedtall	Del III Aktiviteter og resultater i 2024	Del IV Styring og kontroll i virksomheten	Del V Vurdering av framtidsutsikter	Del VI Årsregnskap
---------------------------	--	---	--	--	-----------------------

NOTE 2 LØNNSKOSTNADER

	31.12.2024	31.12.2023
Lønn*	324 338 030	305 245 108
Feriepenger	39 663 086	38 020 104
Arbeidsgiveravgift	36 799 411	34 904 559
Pensjonskostnader**	31 016 191	31 226 733
Lønn balanseført ved egenutvikling av anleggsmidler (-)	0	0
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-15 729 701	-12 630 497
Andre ytelser	9 655 521	6 837 249
Sum lønnskostnader	425 742 540	403 603 255
Antall utførte årsverk	482	483

* Lønnsoppgjøret i staten for 2024 ikke blir utbetalt før i 2025. Dermed har ikke virksomheten utbetalt resultatet av lønnsoppgjøret i 2024. Virksomheten har gjort et estimat for lønnsavsetningen for det sentrale lønnsoppgjøret (lokale og eventuelt sentrale tillegg) som utgjør kr 10,5 mill.kr. Lønnsavsetningen inkluderer feriepenger, og det er avsatt for arbeidsgiveravgift av lønnsavsetningen.

Avsetningen inkluderer kompensasjon for lønnsforhandlingen i tildelingsbrev nr 3 for Nasjonalbiblioteket

** Pensjonskostnaden i 2024 er basert på et estimat for pensjonspremien beregnet av SPK, og ikke faktisk pensjonspremie. Dette skyldes at lønnsoppgjøret i staten for 2024 ikke var ferdigstilt før i slutten av november 2024. Premiesatsen for arbeidsgiverandelen utgjorde i 2024 8,4 prosent. (Arbeidsgiverandel av pensjonspremie på artskonto 542/pensjonsgrunnlaget i 2024 rapportert til SPK). For regnskapsåret 2023 utgjorde premiesatsen 8,5 prosent.

NOTE 3 IMMATERIELLE EIENDELER

	PROGRAMVARE OG LIGNENDE RETTIGHETER	IMMATERIELLE EIENDELER UNDER UTFØRELSE	SUM
Anskaffelseskost 01.01.	16 781 544	0	16 781 544
Tilgang i året	6 056 715	0	6 056 715
Avgang anskaffelseskost i året (-)	-2 743 493	0	-2 743 493
Fra immaterielle eiendeler under utførelse til annen gruppe i året	0	0	0
Anskaffelseskost	20 094 765	0	20 094 765
Akkumulerte nedskrivninger 01.01.	0	0	0
Nedskrivninger i året	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger 01.01.	9 656 745	0	9 656 745
Ordinære avskrivninger i året	2 553 330	0	2 553 330
Akkumulerte avskrivninger avgang i året (-)	-2 743 493	0	-2 743 493
Balanseført verdi 31.12.2024	10 628 184	0	10 628 184
Avskrivningssatser (levetider)	5 år / lineært	Ingen avskrivning	
Avhendelse av immaterielle eiendeler i 2024:			
- Regnskapsmessig gevinst/tap	0	0	0

Del I Leders beretning	Del II Introduksjon til virksomheten og hovedtall	Del III Aktiviteter og resultater i 2024	Del IV Styring og kontroll i virksomheten	Del V Vurdering av framtidsutsikter	Del VI Årsregnskap
---------------------------	--	---	--	--	-----------------------

NOTE 4 VARIGE DRIFTSMIDLER

	TOMTER	BYGNINGER OG ANNEN FAST EIENDOM	MASKINER OG TRANSPORT-MIDLER	DRIFTSLØSØRE, INVENTAR, VERKTØY O.L.	SUM
Anskaffelseskost 01.01.	0	0	49 816 798	318 521 906	368 338 703
Tilgang i året	0	0	5 363 691	28 027 868	33 391 559
Avgang anskaffelseskost i året (-)	0	0	-5 507 808	-19 209 625	-24 717 433
Fra anlegg under utførelse til annen gruppe i året	0	0	0	0	0
Anskaffelseskost	0	0	49 672 680	327 340 149	377 012 829
Akkumulerte nedskrivninger 01.01	0	0	0	0	0
Nedskrivninger i året	0	0	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger 01.01.	0	0	28 270 622	214 068 707	242 339 329
Ordinære avskrivninger i året	0	0	6 322 999	31 019 664	37 342 663
Akkumulerte avskrivninger avgang i året (-)	0	0	-5 507 808	-19 209 625	-24 717 433

Balanseført verdi 31.12.2024	0	0	20 586 868	101 461 402	122 048 270
------------------------------	---	---	------------	-------------	-------------

Avskrivningssatser (levetider)	Ingen avskrivning	Ingen avskrivning	4-10 år lineært	3-20 år lineært	
Avhendelse av varige driftsmidler i 2024:					
Salgssum ved avgang anleggsmidler	0	0	0	0	0
- Bokført verdi avhendede anleggsmidler	0	0	0	-100 000	-100 000
= Regnskapsmessig gevinst/tap	0	0	0	-100 000	-100 000

NOTE 5 ANDRE DRIFTSKOSTNADER

	31.12.2024	31.12.2023
Husleie	208 985 594	195 944 577
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler*	1 100 353	-4 820 120
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	19 965 749	22 693 025
Leie maskiner, inventar og lignende	34 017 911	25 477 338
Mindre utstyrsanskaffelser**	13 675 138	4 069 613
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	9 045 015	8 186 212
Kjøp av konsulenttjenester	5 542 033	3 879 261
Kjøp av andre fremmede tjenester***	57 290 636	45 961 890
Reiser og diett	12 054 393	9 079 213
Tap og lignende	3 600	89 444
Øvrige driftskostnader	30 680 989	33 423 856
Sum andre driftskostnader	392 361 410	343 984 309

Del I Leders beretning	Del II Introduksjon til virksomheten og hovedtall	Del III Aktiviteter og resultater i 2024	Del IV Styring og kontroll i virksomheten	Del V Vurdering av framtidsutsikter	Del VI Årsregnskap
---------------------------	--	---	--	--	-----------------------

* I 2023 mottok NB en kreditnota på 6,2 mill.kr fra leverandør Entra. Entra hadde fakturert NB for mye i 2022 og sendte kreditnota i periode 202302/202303.
** Avsetninger faktura på flyt.
*** Økningen gjelder i hovedsak oppfølging av ny Bokhylla-avtale i 2024.

TILLEGGSINFORMASJON OM OPERASJONELLE LEIEAVTALER

GJENVÆRENDE VARIGHET	TYPE EIENDEL					
	IMMATERIELLE EIENDELER	TOMTER, BYGNIN- GER OG ANNEN FAST EIENDOM	MASKINER OG TRANS- PORTMIDLER	DRIFTSLØSØRE, INVENTAR, VERKTØY OG LIGNENDE	INFRASTRUKTUR EIENDELER	SUM
Varighet inntil 1 år						0
Varighet 1-5 år		4 399 657				4 399 657
Varighet over 5 år		214 529 470				214 529 470
Kostnadsført leie- betaling for perioden	0	218 929 127	0	0	0	218 929 127

Virksomheten har husleieavtale med varighet på 1-5 år på rapporteringstidspunktet. Årlig husleiekostnad er kr 4 399 657
Virksomheten har husleieavtale med varighet på 5 år på rapporteringstidspunktet. Årlig husleiekostnad er kr 214 529 470

NOTE 6 FINANSINNTEKTER OG FINANSKOSTNADER

FINANSINNTEKTER	31.12.2024	31.12.2023
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst (agio)	13 055	107 621
Utbytte fra selskaper	0	0
Annen finansinntekt	0	0

Sum finansinntekter	13 055	107 621
---------------------	--------	---------

FINANSKOSTNADER		
Rentekostnad	1 531	2 353
Nedskrivning av aksjer	0	0
Valutatap (disagio)	16 395	2 423
Annen finanskostnad	0	0

Sum finanskostnader	17 926	4 776
---------------------	--------	-------

Del I Leders beretning	Del II Introduksjon til virksomheten og hovedtall	Del III Aktiviteter og resultater i 2024	Del IV Styring og kontroll i virksomheten	Del V Vurdering av framtidsutsikter	Del VI Årsregnskap
---------------------------	--	---	--	--	-----------------------

NOTE 7 SAMMENHENG MELLOM AVREGNET MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN (bruttobudsjetterte virksomheter)

A) FORKLARING TIL AT PERIODENS RESULTAT IKKE ER LIK ENDRING I AVREGNET MED STATSKASSEN I BALANSEN (KONGRUENSAVVIK)	31.12.2024	31.12.2023	ENDRING*
--	------------	------------	----------

Avregnet med statskassen i balansen	28 371 342	58 270 902	-29 899 560
-------------------------------------	------------	------------	-------------

Bakgrunnen for at periodens resultat ikke er lik endring i avregnet med statskassen i balansen for bruttobudsjetterte virksomheter er at konsern-kontoene i Norges Bank inngår som en del av avregnet med statskassen i balansen. I tillegg hensyntas enkelte transaksjoner som ikke er knyttet til virksomhetens drift og transaksjoner som ikke medfører ut- eller innbetaling. Nedenfor vises de ulike postene som er grunnen til at endring i avregnet med statskassen i balansen ikke er lik periodens resultat.

ENDRING I AVREGNET MED STATSKASSEN			
Konsernkontoeer i Norges Bank			
- Konsernkonto utbetaling			-973 127 555
+ Konsernkonto innbetaling			92 285 656
Netto trekk konsernkonto			-880 841 899

Innbetalinger og utbetalinger som ikke inngår i virksomheten drift (er gjennomstrømningsposter)			
- Innbetaling innkreivingsvirksomhet og andre overføringer			-150 000
+ Utbetaling tilskuddsforvaltning og andre overføringer			102 623 169

Bokføringer som ikke går over bankkonto, men direkte mot avregning med statskassen			
+ Inntektsført fra bevilgning (underkonto 1991)			806 607 360
- Gruppeliv/arbeidsgiveravgift (underkonto 1985 og 1986)			-37 563 171
+ Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift (underkonto 1987)			39 224 101

Andre avstemmingsposter			
Spesifikasjon av andre avstemmingsposter			0

Forskjell mellom resultatført og netto trekk på konsernkonto			29 899 560
Resultat av periodens aktiviteter før avregning mot statskassen			0

Sum endring i avregnet med statskassen*			29 899 560
---	--	--	------------

* Sum endring i avregnet med statskassen skal stemme med periodens endring ovenfor.

Del I Leders beretning	Del II Introduksjon til virksomheten og hovedtall	Del III Aktiviteter og resultater i 2024	Del IV Styring og kontroll i virksomheten	Del V Vurdering av framtidsutsikter	Del VI Årsregnskap
---------------------------	--	---	--	--	-----------------------

NOTE 7B SAMMENHENG MELLOM AVREGNET MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN
(Bruttobudsjøtterte virksomheter)

B) FORSKJELLEN MELLOM AVREGNET MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN	31.12.2024	31.12.2024	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
IMMATERIELLE EIENDELER OG VARIGE DRIFTSMIDLER			
Immaterielle eiendeler	10 628 184		10 628 184
Varige driftsmidler	122 048 270		122 048 270
Sum	132 676 454	0	132 676 454
FINANSIELLE ANLEGGSMIDLER			
Sum	0	0	0
OMLØPSMIDLER			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	10 111 808	0	10 111 808
Kundefordringer	1 052 548	40 347	1 012 202
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	0	0	0
Andre fordringer	33 633 670	273 745	33 359 925
Bankinnskudd, kontanter og lignende	5 178	5 178	0
Fordringer vedrørende innkreivingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0	0
Sum	44 803 204	319 269	44 483 935
LANGSIKTIGE FORPLIKTELSE OG GJELD			
Sum	0	0	0
KORTSIKTIG GJELD			
Leverandørgjeld	-50 337 505	0	-50 337 505
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-13 343 458	-14 471 641	1 128 183
Skyldige offentlige avgifter	-6 919 116	-1 252 154	-5 666 962
Avsatte feriepenger	-38 119 738	0	-38 119 738
Annen gjeld til ansatte	-22 848 458	0	-22 848 458
Avsatt pensjonspremie til SPK, arbeidsgiverandel	0	-14 897 425	14 897 425
Mottatt forskuddsbetaling	0	0	0
Annen kortsiktig gjeld	-17 540 042	0	-17 540 042
Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	0	0	0
Sum	-149 108 317	-30 621 220	-118 487 097
Sum	28 371 342	-30 301 951	58 673 292

Mellomværende med statskassen består av kortsiktige fordringer og gjeld som etter økonomiregelverket er rapportert til statsregnskapet (S-rapport). Avregnet med statskassen viser finansieringen av virksomhetens netto eiendeler og gjeld.

Del I Leders beretning	Del II Introduksjon til virksomheten og hovedtall	Del III Aktiviteter og resultater i 2024	Del IV Styring og kontroll i virksomheten	Del V Vurdering av framtidsutsikter	Del VI Årsregnskap
---------------------------	--	---	--	--	-----------------------

NOTE 8 INNKREVINGSVIRKSOMHET OG ANDRE OVERFØRINGER TIL STATEN

AVGIFTER OG GEBYRER DIREKTE TIL STATSKASSEN	31.12.2024	31.12.2023
Overføring fra andre statlige regnskaper	0	0
Overføring fra kommunenes/fylkeskommunenes forvaltningsbudsjett	0	0
Skatter og avgifter, renteinntekter og utbytte m.m *	150 000	0
Sum avgifter og gebyrer direkte til statskassen	150 000	0
* Dette er tilskudd som ble utbetalt dobbelt i 2023, men hvor tilbakebetalingen kom i 2024. Er ført på kap/post 530929		
FORDRINGER VEDRØRENDE INNKREVINGSVIRKSOMHET OG ANDRE OVERFØRINGER		
Fordringer til pålydende	0	0
Avsatt til forventet tap(-)	0	0
Sum fordringer vedrørende innkreivingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

NOTE 9 TILSKUDDSFORVALTNING OG ANDRE OVERFØRINGER FRA STATEN

TILSKUDD TIL ANDRE	31.12.2024	31.12.2023
Utbetaling av tilskudd til andre	102 623 169	98 372 530
Overføring til fond, forvaltningsorganer og andre statlige regnskaper	0	0
Annet	0	0
Sum tilskudd til andre	102 623 169	98 372 530

NOTE 10 BEHOLDNING AV VARER OG DRIFTSMATERIELL

	31.12.2024	31.12.2023
ANSKAFFELSESKOST		
Råvarer og innkjøpte halvfabrikata	0	0
Varer under tilvirkning*	163 940	263 568
Ferdige egentilvirkede varer og driftsmateriell	0	0
Innkjøpte varer (ferdigvarer) og driftsmateriell**	9 947 868	5 569 516
Sum anskaffelseskost	10 111 808	5 833 084
UKURANS *		
Sum ukurans	0	0
Sum beholdning av varer og driftsmateriell	10 111 808	5 833 084

* Det brennes bøker på CD-plater til svaksynte. Beholdningen består av «tomme» CD-plater og fargebånd/konvolutter. Det kjøpes en stk. CD pr. utlån.
** Økningen i varelager skyldes i hovedsak produksjon av Magnus Lagabøtes landslov, både praktutgave og «vanlig» utgave.

Del I	Del II	Del III	Del IV	Del V	Del VI
Leders beretning	Introduksjon til virksomheten og hovedtall	Aktiviteter og resultater i 2024	Styring og kontroll i virksomheten	Vurdering av framtidssutsikter	Årsregnskap

NOTE 11 KUNDEFORDRINGER

	31.12.2024	31.12.2023
Kundefordringer til pålydende	1 846 739	2 319 303
Avsatt til forventet tap (-)	-794 190	-794 190

Sum kundefordringer	1 052 548	1 525 113
----------------------------	------------------	------------------

NOTE 12 OPPTJENTE, IKKE FAKTURERTE INNTEKTER / MOTTATT FORSKUDBETALING

31.12.2024 31.12.2023

OPPTJENTE, IKKE FAKTURERTE INNTEKTER (FORDRING)

Sum opptjente, ikke fakturerte inntekter	0	0
---	----------	----------

MOTTATT FORSKUDDSBETALING (GJELD)

Sum mottatt forskuddsbetaling	0	0
-------------------------------	---	---

NOTE 13 ANDRE KORTSIKTIGE FORDRINGER

	31.12.2024	31.12.2023
Aktiva	78.960,00	78.960,00
Pasiva	78.960,00	78.960,00
Bilanzsumme	78.960,00	78.960,00

Forskuddsbetalt lønn	30 298	30 298
----------------------	--------	--------

Reiseforskudd	21 904	0
---------------	--------	---

Personallån	123 333	66 051
-------------	---------	--------

Andre fordringer på ansatte	98 210	98 210
-----------------------------	--------	--------

Forskuddsbetalte leie*	29 154 433	6 122 349
------------------------	------------	-----------

Andre forskuddsbetalte kostnader	2 233 108	4 634 078
----------------------------------	-----------	-----------

Andre fordringer	1 972 384	2 093 082
------------------	-----------	-----------

Sum andre kortsiktige fordringer	33 633 670	13 044 066
----------------------------------	------------	------------

* I 2023 mottok vi faktura for husleie 1. kvartal 2024 fra Statsbygg med fakturadato i 2024.
I 2024 mottok vi faktura for husleie 1. kvartal 2025 fra Statsbygg med fakturadato i 2024.
Nasjonalbiblioteket hadde derfor mindre beløp på forskuddsbetalt leie i 2023 enn i 2024.

Del I	Del II	Del III	Del IV	Del V	Del VI
Leders beretning	Introduksjon til virksomheten og hovedtall	Aktiviteter og resultater i 2024	Styring og kontroll i virksomheten	Vurdering av framtidsutsikter	Årsregnskap

NOTE 14 BANKINNSKUDD, KONTANTER OG LIGNENDE

	31.12.2024	31.12.2023
Aktiva	78.960,00	78.960,00
Pasiva	78.960,00	78.960,00
Bilanzsumme	78.960,00	78.960,00

Øvrige bankkontoer (utenfor statens konsernkontoordning)	0	0
--	---	---

Kontantbeholdninger	5 178	2 585
---------------------	-------	-------

Sum bankinnskudd, kontanter og lignende	5 178	2 585
--	--------------	--------------

NOTE 15 ANNEN KORTSIKTIG GJELD

	31.12.2024	31.12.2023
--	------------	------------

Skyldig lønn	0	0
--------------	---	---

Annen gjeld til ansatte	14 314 538	13 215 998
-------------------------	------------	------------

Avsetning for lønnsoppgjøret 2024*	8 533 920	0
------------------------------------	-----------	---

Påløpte kostnader**	17 540 042	7 617 558
---------------------	------------	-----------

Avstemningsdifferanser ved rapportering til statsregnskapet	0	0
---	---	---

Avsatt pensjonspremie til SPK, arbeidsgiverandel	0	0
--	---	---

Annen kortsiktig gjeld	0	0
------------------------	---	---

Sum annen kortsiktig gjeld	40 388 500	20 833 557
----------------------------	------------	------------

* Lønnsoppgjøret i staten for 2024 ikke blir utbetalt før i 2025. Dermed har ikke virksomheten utbetalt resultatet av lønnsoppgjøret i 2024. Virksomheten har gjort et estimat for lønnsavsetningen for det sentrale lønnsoppgjøret (lokale og eventuelt sentrale tillegg) som utgjør kr 10,5 mill.kr. Lønnsavsetningen inkluderer feriepenger, og det er avsatt for arbeidsgiveravgift av lønnsavsetningen.

** 1 desember 2024 mottok Nasjonalbiblioteket 6,4 mill.kr fra en privat stiftelse (Sparebankstiftelsen) knyttet til Digitalisering av Skråfotosamling. Dette er midler vi mottok i 2024 og skal jobbe for i årene fremover. Den forskuddsbetalte inntekten er avsatt på konto for Forskuddsbetalt inntekt. Avsetning faktura på flyt utgjør ca. 11 mill.kr

Svalbard, 1907. Foto: Hanna Resvoll-Holmsen / Nasjonalbiblioteket.

Kolofon

Omslagsfoto: Urtemark, Øst-Finnmark (1909).
Fotograf: Hanna Resvoll-Holmsen / Nasjonalbiblioteket.
Design: Superultraplus Designstudio AS

